

Оплата праці педагогічних та науково-педагогічних працівників в закладах освіти в 2023

На жаль, у 2023 році нові умови оплати праці для педагогічних та науково-педагогічних працівників **не почнуть діяти**. Адже Уряд вже четвертий рік поспіль призупиняє дію Постанови КМУ «Про оплату праці педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів і установ освіти і науки» від 10.07.2019 № 822.

Цього разу Постановою КМУ «Про зупинення дії постанови Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 822» від 20.12.2022 № 1411 відтерміновано впровадження нових «оплатних» умов для педагогів на 2024 рік. Зокрема, у документі вказано, що рішення Кабміну призупиняє норму, яка регламентувала попереднє анонсування, що з 1 січня 2023 року мінімальний розмір ставки зарплати вчителя становитиме чотири розміри прожиткового мінімуму. Як відомо, згідно з законом про держбюджет, прожитковий мінімум з 1 січня 2023 року становитиме 2684 гривень.

Ще з 1 вересня 2022 року в Україні мало відбутися підвищення зарплатної ставки вчителям, як це передбачалося у держбюджеті 2022 року. Проте повномасштабна війна росії проти України внесла суттєві корективи у зарплатний фонд.

Отже, у 2023 році посадові оклади для педагогів **визначаються за ЄТС**. Утім слід враховувати, що розміри таких окладів з 01.01.2023 фактично **залишаються на рівні грудня 2021 року**.

Тож для педагогічних і науково-педагогічних працівників, як і для решти працівників-ЄТСників, підвищення рівня зарплат у 2023 році, на жаль, **не відбудеться**.

Що стосується інших нормативно-правових актів, які регулюють умови оплати праці педагогічних працівників, то у цьому питанні керуємось і надалі нормативно-правовими актами, які діють вже не перший рік, а саме - наказом МОН «Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ» від 26.09.2005 № 557. та Інструкцією про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженою наказом Міносвіти від 15.04.93 № 102

ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ СУБВЕНЦІЇ У 2022 ТА 2023 РОЦІ

Щороку уряд розподіляє кошти освітньої субвенції між територіальними громадами. Через воєнний стан наша країна має економічні труднощі, суттєве скорочення бюджету. Тому і розмір освітньої субвенції для кожної громади суттєво зменшився як у 2022, так і у 2023 році.

2022 рік

У 2022 році був запланований розмір освітньої субвенції для кожної громади, переглянути його можна на сайті МОН. Але під час дії воєнного стану освітня субвенція була зменшена на 10 % – на понад 10,8 млрд гривень із червня по грудень 2022 року. У грудні 2022 року відбувся перерозподіл обсягу та розподіл резерву освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у 2022 році для того, щоб виплатити заробітну плату педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти та не допустити кредиторську заборгованість.

2023 рік

Обсяг освітньої субвенції для кожної громади у 2023 році можна переглянути в Додатку 1 до постанови Кабінету Міністрів України № 1472 “Деякі питання розподілу обсягу освітньої субвенції на 2023 рік” та на сайті МОН.

Як зазначає МОН у листі від 10.01.2023 № 1/385-23, джерелом даних для розподілу обсягу освітньої субвенції на 2023 рік є персональні дані здобувачів освіти, подані безпосередньо закладами освіти в програмно-апаратному комплексі «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (ПАК «АІКОМ»). Але кількість учнів закладів загальної середньої освіти зменшилася на **5%** порівняно з вереснем 2021 року, а загальний обсяг коштів,

виділених на освітню субвенцію з державного бюджету, зменшено на 20% порівняно з 2022 бюджетним роком.

Міністерство освіти і науки України за підтримки шведсько-українського проєкту «Підтримка децентралізації в Україні» (SALAR International) підготувало [інформаційні довідки щодо розрахунку обсягів освітньої субвенції](#) для обласних бюджетів та бюджетів територіальних громад на 2023 рік. Кожен охочий може переглянути довідку для розуміння особливостей розподілу освітньої субвенції.

ЗАЛИШКИ ОСВІТНЬОЇ СУБВЕНЦІЇ ЗА ПОПЕРЕДНІ РОКИ СПРЯМОВАНО ДО ФОНДУ МОН

Щороку на рахунках громад утворювалися залишки коштів освітньої субвенції, які громади могли використовувати на різні потреби у наступному році.

Міністерство освіти і науки України [повідомляло](#), що за інформацією Державної казначейської служби, залишки коштів освітньої субвенції станом на 01.01.2022 становили 5,66 млрд грн, а станом на 01.09.2022 – 9,18 млрд гривень. Однак, станом на 1 січня 2023 року, залишки освітньої субвенції становили менше 4 млрд грн.

У пункті 3 [Порядку та умов надання освітньої субвенції](#) з державного бюджету місцевим бюджетам зазначається, на які потреби громади могли спрямувати залишки коштів освітньої субвенції.

Кошти освітньої субвенції мали працювати на громаду.

Водночас необхідно зауважити, що громади у 2022 році не мали змогу повністю використовувати залишки освітньої субвенції, оскільки частина платежів не проходили через казначейство.

Вперше у практиці розрахунку та надання субвенції всі її залишки освітньої субвенції, які утворилися на кінець 2022 року, автоматично спрямовані до спеціального фонду МОН.

У статті 32 Закону України [«Про Державний бюджет на 2023 рік»](#) зазначається, що за рішеннями Кабінету Міністрів України у визначеному ним порядку ці кошти будуть спрямовані на:

- розподіл коштів між місцевими бюджетами з урахуванням цільового призначення освітньої субвенції;
- реалізацію заходів із забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти “Нова українська школа”;
- видання, придбання, доставку підручників, посібників і навчально-методичної літератури для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників;
- інших заходів у сфері освіти (з відкриттям у разі потреби нових бюджетних програм, включаючи трансферти місцевим бюджетам).

Як зазначає [МОН у своєму листі](#), ці перераховані кошти залишків освітньої субвенції будуть розподілені на різні потреби, передусім на оплату праці педагогічним працівникам та погашення кредиторської заборгованості, що утворилася у 2022 році. За рахунок залишків освітньої субвенції також фінансуватимуться територіальні громади, які будуть звільнені від російських окупантів та відновлять освітній процес.

ЗМІНИ У ФОРМУЛІ РОЗПОДІЛУ ОСВІТНЬОЇ СУБВЕНЦІЇ

До постанови [Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1088](#) “Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами” вносяться наступні зміни до формули розподілу освітньої субвенції.

Обсяг субвенції визначається без урахування додаткових годин навчального плану на окремі предмети, факультативні курси, індивідуальні заняття.

У 2023 році обсяг освітньої субвенції для всіх місцевих бюджетів визначається без урахування додаткових годин навчального плану для учнів групи І на окремі предмети,

факультативні курси, індивідуальні заняття (учні групи I – учні, які здобувають загальну середню освіту у початкових школах, гімназіях, ліцеях, закладах спеціалізованої освіти), [це визначено змінами до пункту 5](#).

[МОН у листі](#) зазначає, що навчальний план, який був застосований при розподілі освітньої субвенції між місцевими бюджетами у 2023 році, передбачає наступну кількість академічних годин на тиждень у закладах загальної середньої освіти:

- початкова освіта – 23 години,
- базова середня освіта 32,7,
- профільна середня освіта 35,5.

Інформацію щодо інших закладів освіти можна переглянути в листі МОН.

Але проблема полягає у тому, що фінансовий рік в Україні розпочинається з 1 січня, а навчальний рік – із 1 вересня. Тобто всі ці години окремих предметів, факультативні курси, індивідуальні заняття вже розподілені між педагогами. Зменшувати навантаження для педагогів менше ніж 18 годин на тиждень керівник закладу освіти не має права. Другий семестр у частині шкіл вже розпочався, педагоги вже викладають усі предмети, факультативи, заняття.

Звісно, що кошти на оплату можна просити в місцевих бюджетах, але через війну вони суттєво зменшилися. Бюджети місцевих громад на 2023 рік вже сформовані й тому виділити кошти на ці витрати буде досить складно. Все ж, якщо кошти в місцевих громадах на оплату праці педагогів знайдуться, то необхідно внести зміни до бюджету місцевої громади рішенням відповідної ради. А це займає певний час.

Виникає запитання, як оплачувати працю педагогів, які мають додаткові години навантаження за рахунок факультативів, індивідуальних занять, оплата праці за які не включена в освітню субвенцію. Проблема у тому, що після запланованого скорочення сумарне навантаження педагога може стати менше ніж 18 годин, а це прямо заборонено чинним законодавством.

Як діяти керівнику закладу освіти у такій ситуації, поки що не визначено. Дуже потрібні роз'яснення для керівників органів управління освітою та керівників закладів освіти.

Через таку ситуацію керівників, на жаль, практично змушують вдаватися до зменшення доплат та надбавок, відправлення працівників на простій або їх примусу до відпустки без збереження заробітної плати, скорочення та інших заходів для того, щоб не виходити за межі фактично доведеного бюджету та фактично наданих коштів.

Коефіцієнти приведення кількості годин навчального плану становлять:

- для учнів групи I, які здобувають початкову освіту, — 1;
- для учнів групи I, які здобувають базову середню освіту, — 1,422;
- для учнів групи I, які здобувають профільну середню освіту, — 1,543. [Про це зазначено в пункті 7](#).

Застосування коефіцієнта 0,9 до обсягів освітньої субвенції.

У 2023 році до обсягу освітньої субвенції минулого року для всіх місцевих бюджетів застосовується коефіцієнт 0,9 (без урахування обсягів освітньої субвенції обласним бюджетам, передбачених на оплату простою). Тобто зменшення 0,9 не стосується освітньої субвенції, яка виділяється на оплату простою. Про це зазначено [у пункті 8](#).

[МОН також у своєму листі](#) зауважує, що у 2023 році до обсягу освітньої субвенції для всіх місцевих бюджетів (без урахування обсягів освітньої субвенції обласним бюджетам, передбачених на оплату простою) застосовується коефіцієнт 0,9. І така норма є вимушеним тимчасовим заходом, адже під час війни фінансові ресурси державного бюджету є вкрай обмеженими, а пріоритетом є оборона держави.

Відповідно до пункту 8 [Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам](#), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6, відповідні місцеві ради мають право:

- самостійно здійснювати розподіл освітньої субвенції між відповідними закладами та установами освіти для **забезпечення в повному обсязі обов'язкових виплат на оплату праці з нарахуваннями педагогічним працівникам**;
- перерозподіляти у межах відповідного місцевого бюджету кошти субвенції між відповідними типами закладів та установ освіти, що визначені у статті 103-2 Бюджетного кодексу України, для забезпечення в повному обсязі обов'язкових виплат на оплату праці з нарахуваннями педагогічним працівникам;
- передавати кошти субвенції та залишки субвенції минулих років у вигляді міжбюджетного трансферту іншим місцевим бюджетам;
- розподіляти залишки субвенції на кінець бюджетного періоду відповідними рішеннями, а також додатково понад обсяги субвенції планувати та здійснювати з місцевих бюджетів оплату поточних та капітальних видатків закладів та установ освіти, що визначені у статті 103-2 Бюджетного кодексу України, включаючи погашення бюджетних зобов'язань минулих років, узятих на облік в органах Казначейства.

[МОН у листі-роз'ясненні](#) зазначає, що засновники не зобов'язані застосовувати Формулу для розподілу обсягу освітньої субвенції між закладами освіти та можуть здійснювати перерозподіл субвенції, що обрахована за окремими складовими Формули.

Як це працює. Якщо у громаді є оптимізовані школи й вони економлять кошти, то ці кошти можна спрямувати на інші школи, де є нестача. Так само з оплатою за окремі предмети, факультативні курси, індивідуальні заняття, якщо громада має економію в одних школах, то ці кошти можна спрямувати на оплату цих годин в інші школи.

Необхідний прозорий та зрозумілий механізм розподілу освітньої субвенції на рівні області та громади. У складних умовах війни необхідність такого механізму та аргументованості прозорого розподілу освітньої субвенції між обласними та місцевими бюджетами лише посилюється.

Застосування коефіцієнта 0,9 призвело до зменшення обсягу субвенції для кожної громади.

Застосування розрахункової наповнюваності класів, визначеної на 2022 бюджетний рік.

У [формулі освітньої субвенції](#) використовується показник – розрахункова наповнюваність класів – середній рівень наповнюваності класів закладів загальної середньої освіти відповідної територіальної громади (або середній рівень наповнюваності класів закладів загальної середньої освіти, фінансування яких здійснюється з відповідного обласного бюджету) за умови раціональної організації шкільної мережі. Показник розрахункової наповнюваності класів визначається за відповідною таблицею, яка наведена у пункті 3, і залежить від щільності учнів (розрахунковий показник, визначений шляхом ділення кількості учнів, які відвідують заклади загальної середньої освіти, на загальну площу (кв. кілометрів) відповідної територіальної громади) та відсотка населення, що проживає в сільській місцевості.

Саме від цього показника розрахункової наповнюваності класів розраховується кількість ставок вчителів закладів загальної середньої освіти.

У 2023 році для бюджетів територіальних громад застосовується розрахункова наповнюваність класів учнями, які здобувають загальну середню освіту в початкових школах, гімназіях, ліцеях, закладах спеціалізованої освіти, крім учнів спеціальних класів та класів з вечірньою формою здобуття освіти у таких закладах, визначена для них на 2022 бюджетний рік. Про це йдеться у пункті 5 змін до [Формули освітньої субвенції](#).

[Міністерство освіти і науки України пояснює](#) це тим, що, враховуючи нестабільний характер набору учнів до закладів загальної середньої освіти, який, імовірно, ще зміниться протягом 2022/2023 навчального року, оскільки Збройні Сили України звільняють більше

тимчасово окупованих територій, оцінка розрахункової наповнюваності класів на основі ситуації у вересні 2022 року не є об'єктивною. З цієї причини розрахункову наповнюваність класів для кожного засновника закладів загальної середньої освіти було збережено саме на тому значенні, що використовувалося при обрахунку обсягу освітньої субвенції на 2022 рік.

Розрахункова наповнюваність класів учнями закладів загальної середньої освіти для обласних бюджетів становить **20**; для бюджету м. Києва та всіх приватних закладів загальної середньої освіти – **27,5**. Докладно про інші групи учнів та студентів та розрахункову наповнюваність читайте у листі МОН, у якому зазначено, що у разі, якщо фактична (середня) наповнюваність класів є меншою за розрахункову (нормативну) наповнюваність класів чи в разі утримання малокомплектних закладів, різниця в кількості ставок педагогічних працівників має покриватися за рахунок власних доходів місцевого бюджету.

Необхідно зазначити, що освітню субвенцію розраховували за довоєнними показниками розрахункової наповнюваності класів, хоча контингент учнів розраховувався за показниками I семестру 2022/2023 навчального року. Але ми всі розуміємо, що під час війни відбулася масова міграція населення, частина населення східних областей перемістилася до західних.

Доцільно було б врахувати цей момент під час розподілу освітньої субвенції.

Середній (розрахунковий) розмір заробітної плати педагогічних працівників з нарахуваннями на 2023 рік.

[Міністерство освіти і науки України у листі](#) надає інформацію щодо показників середнього (розрахункового) розміру заробітної плати з нарахуваннями у 2023 році, який застосовується у формулі освітньої субвенції.

МОН зазначає, що цей показник складає:

- для вчителів закладів загальної середньої освіти – 204,82 тис. грн;
- для керівників закладів та установ освіти – 267,89 тис. грн;
- для асистентів вчителів в інклюзивних класах – 179,43 тис. грн;
- для педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів – 238,49 тис. грн;
- для вчителів закладів загальної середньої освіти, яким (в яких) оголошено простій – 74,41 тис. грн.

При розрахунку середньої розрахункової заробітної плати враховано всі обов'язкові доплати та надбавки, передбачені чинним законодавством, зокрема надбавку за престижність педагогічної праці у розмірі 25%, допомогу на оздоровлення та щорічну грошову винагороду в розмірі місячного посадового окладу.

Обсяг субвенції на оплату праці з нарахуваннями директорів шкіл, їх заступників та інших педагогічних працівників, що не проводять уроки, обчислюється за допомогою відповідного коефіцієнта приведення. Відповідна таблиця приведення наведена у [листі МОН](#).

Крім того, до розрахунку субвенції включається кількість ставок педагогічних працівників при поділі класів на групи та надбавка для закладів, які розташовані в гірській місцевості, в обсязі 25%.

Зміни у формулі субвенції щодо оплати простою: на оплату простою передбачається 2/3 посадового окладу вчителя вищої категорії.

У [пункті 6 змін до Формули освітньої субвенції](#) визначено, що освітня субвенція в частині оплати простою, що передбачається обласним бюджетам, дорівнює добутку 2/3 посадового окладу вчителя вищої категорії з підвищенням та кількості педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, яким (в яких) оголошено простій в області. Цей добуток (кошти розраховані на простій) збільшується на 22% для нарахування єдиного соціального внеску на фонд заробітної плати.

Необхідно зазначити, що частиною першою [статті 113 Кодексу законів про працю України](#) встановлено, що час простою не з вини працівника оплачується з розрахунку не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу). Водночас положення статті [113 Кодексу Законів про працю України](#) встановлює нижню границю оплати простою, але не передбачає заборону здійснювати оплату простою вище, ніж 2/3 тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу). Законодавство не забороняє керівнику закладу освіти виплачувати працівникові повну середню заробітну плату.

Крім того, відповідно до пункту 8.3.3 [Галузевої угоди між Міністерством освіти і науки України, Профспілками працівників освіти і науки України та Всеукраїнським об'єднанням організацій роботодавців у галузі вищої освіти на 2021-2025 роки](#), сторони рекомендують забезпечити оплату простою працівникам, включаючи непедагогічних та тих, які працюють за сумісництвом, не з їх вини, зокрема на період оголошення карантину, в розмірі середньої заробітної плати.

[МОН у своєму листі](#) також зазначає, що відповідно до постанови КМУ від 07.03.2022 № 221 керівникам державних органів, підприємств, установ та організацій, що фінансуються або дотуються з бюджету, надано право до припинення чи скасування воєнного стану в Україні в межах фонду заробітної плати, передбаченого у кошторисі, самостійно визначати розмір оплати часу простою працівників, але не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові тарифного розряду (посадового окладу).

Але ці зміни у нарахуванні освітньої субвенції фактично нівелюють можливість сплачувати більше ніж $\frac{2}{3}$ тарифної ставки. Необхідно врахувати, що простій виплачується $\frac{2}{3}$ від окладу, без урахувань різноманітних доплат та нарахувань. У 2022 році посадовий оклад вчителя вищої категорії з підвищенням становив 7701 грн, то $\frac{2}{3}$ від цієї суми – орієнтовно становить 5134 грн. Якщо це вчитель першої чи другої категорії, чи інший педагогічний працівник, то, знаходячись на простій, він буде отримувати ще менше, оскільки вони мають нижчий посадовий оклад, ніж вчитель вищої категорії.

ЗМІНИ ДО ПОРЯДКУ ТА УМОВ НАДАННЯ ОСВІТНЬОЇ СУБВЕНЦІЇ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ МІСЦЕВИМ БЮДЖЕТАМ.

Порядок отримання територіальними громадами коштів субвенції на оплату простою

До постанови Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 р. № 6 [“Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам”](#) додається [пункт 3-4](#), яким визначено порядок отримання коштів освітньої субвенції на оплату праці педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти територіальної громади, яким (в яких) оголошено простій.

Відповідно цих пунктів, розпорядники субвенції за бюджетами територіальних громад до 10 числа кожного місяця мають подавати до відповідного розпорядника субвенції відомості про фактичну кількість таких педагогічних працівників. А на підставі даних розпорядник субвенції щомісяця розподіляє між місцевими бюджетами у встановленому порядку обсяги освітньої субвенції для фінансування простою.

[У постанові КМУ](#) зазначено, що облдержадміністрації здійснюють розподіл обсягу субвенції, що спрямовується на оплату праці педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти територіальної громади, яким (в яких) оголошено простій, **між бюджетами територіальних громад на підставі даних про фактичну кількість таких педагогічних працівників (доповнення пункту 12).**

Необхідно зазначити, що автономія закладів освіти передбачає, зокрема й фінансову автономію, тобто дає можливість керівникам закладів освіти у разі наявності власної бухгалтерії розпоряджатися фінансами та спрямовувати їх на нагальні потреби. Певну

фінансову автономію мають керівники закладів освіти й органи управління освіти при централізованій бухгалтерії у певній громаді. Але наразі не є зрозумілим, чому визначення обсягів коштів за оплату простою покладається на обласні державні адміністрації. Такий спосіб оплати змушує зменшити оплату простою до 2/3 посадового окладу, а не середньої заробітної плати.

Якщо місцеві громади матимуть економію освітньої субвенції або громади виділять власні кошти, то вони матимуть змогу оплачувати простій у розмірі середньої заробітної плати.

І такий спосіб оплати породить збільшення паперової звітності. Про її суттєве збільшення під час війни у кілька разів зазначають керівники закладів освіти та органів управління освітою.

Зрозуміло одне - освітня субвенція зменшується, адже більшість коштів у державі йдуть на армію задля нашої перемоги. Сподіваємося, що залишки освітньої субвенції попередніх років, які перераховані до фонду МОН, будуть спрямовані на фінансування освітньої субвенції 2023 року.

Зараз не керівникам шкіл чи громадам треба індивідуально, а насамперед органам державної влади спільно необхідно шукати шляхи, як фінансувати освіту з найменшими втратами для її здобувачів та педагогічних працівників.

Керівники закладів освіти та органів управління освітою фактично стають заручниками ситуації, коли задля економії бюджету змушені вдаватися до незаконних дій: зменшення доплат та надбавок, тиску на працівників, щоб ті писали “заяви на відпустку за власний рахунок”, сумнівного відправлення працівників на простій (коли насправді вони можуть навчати у різних форматах). Також така формула розрахунку освітньої субвенції спонукатиме до скорочення педагогічних працівників.

Також зменшення освітньої субвенції спонукатиме до незапланованої оптимізації мережі (фактично – ліквідації) закладів освіти та класів. Але планувати оптимізацію необхідно заздалегідь, посеред навчального року зробити її практично неможливо. Під час оптимізації необхідно враховувати, що частина учнів, яка зараз знаходиться за кордоном, повернуться до України.

Для того, щоб зберегти фахових педагогів, керівники можуть звернутися до місцевих бюджетів та просити дофінансувати ці потреби, при умові виконання та перевиконання бюджетних надходжень. Проте необхідно враховувати, що місцеві бюджети під час війни суттєво зменшились, і більшість громад не в змозі буде профінансувати нестачу.

Як визначається базовий посадовий оклад освітян 2023.

В основу нарахування заробітної плати **освітян**, які працюють у бюджетних установах, на сьогодні покладена так звана єдина **тарифна сітка (ЄТС)**. Для педпрацівників це визначено до сих пір ще [постановою Кабміну від 20.01.2021 р. № 29 “Деякі питання оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери”](#) (далі – **Постанова № 29**). ЄТС також застосовується й для оплати праці науково-педагогічних працівників.

ЄТС визначена [постановою Кабміну від 30.08.2002 р. № 1298](#) (далі – **Постанова № 1298**). Вона являє собою сукупність тарифних коефіцієнтів, які застосовуються до **посадового окладу 1-го тарифного розряду**. Це загальний підхід до зарплати більшості бюджетників. Всього розрядів 25 і кожному з них відповідає свій тарифний коефіцієнт, відповідно і свій посадовий оклад. Якщо робота, яку виконує працівник, більш кваліфікована, то вищим є і його розряд, і посадовий оклад.

Для 1-го тарифного розряду **педпрацівників та науково-педагогічних працівників**, а також інших бюджетників, яким зарплата нараховується за ЄТС, встановлено такі посадові оклади на 2023 рік – **2893 грн.**

Таким чином, з січня 2023 року посадові оклади освітян-бюджетників залишилися фактично такими ж, як були у грудні 2021 року.

Базовий посадовий оклад – це посадовий оклад, який визначається на основі 1-го тарифного розряду ЄТС та тарифних коефіцієнтів, які відповідають займаній посаді. Він базовий, тому що у педагогічних і науково-педагогічних працівників посадові оклади ще збільшуються на додаткові коефіцієнти за спеціальними урядовими постановами. Для визначення **базового посадового окладу** потрібні:

- **перелік посад педагогічних та науково-педагогічних працівників з [постанови Кабміну від 14.06.2000 р. № 963](#) (далі – **Постанова № 963**);**
- **схеми тарифних розрядів для закладів МОН**, у яких визначений взаємозв'язок між посадою та розрядом з [наказу МОН від 26 вересня 2005 р. № 557](#) (далі – **Наказ № 557**). Даний наказ регулює оплату праці педпрацівників і науково-педагогічних працівників, які працюють у закладах, якими керує **Міністерство освіти і науки (МОН)**. Зверніть увагу, що Наказ № 557 встановлює педпрацівникам вищі тарифні розряди, ніж Постанова № 1298 і дана постанова, наприклад, не поширюється на ДЮСШ;
- **схеми тарифних розрядів для закладів та організацій фізкультури і спорту** – [наказом Мінмодольспорту від 23.09.2005 р. № 2097 “Про впорядкування умов оплати праці працівників бюджетних установ, закладів та організацій галузі фізичної культури і спорту”](#) (далі – **Наказ № 2097**). Наприклад, даний наказ використовується для педпрацівників **дитячих юнацько-спортивних шкіл (ДЮСШ)**;
- **штатний розпис установи та накази про прийняття на роботу**. Згадані схеми тарифних розрядів для деяких посад передбачають певний діапазон можливих тарифних розрядів і тоді конкретний розряд визначається внутрішніми документами навчального закладу за погодженням з розпорядником бюджетних коштів вищого рівня, наприклад місцевою радою.

Специфіка посадових окладів освітян 2023.

Зарплати освітян за ЄТС мають свою специфіку, що відрізняє їх від інших бюджетників, а також відмінності між різними категоріями освітян:

- по-перше, існують спеціальні **додаткові коефіцієнти** на збільшення базових ЄТС-окладів, введених різними постановами Кабміну (див. про них *далі*). Таким чином, ЄТС-оклади застосовуються не напряму з ЄТС, а збільшені на коефіцієнт чи навіть кілька;
- по-друге, є відмінності в оплаті праці **педпрацівників** (загальноосвітні школи, спеціалізовані школи, школи-інтернати, професійно-технічні училища, позашкільні навчальні заклади і т.д.) та **науково-педагогічних працівників** (заклади вищої освіти, *далі* – **ЗВО**). Відмінності полягають, у різних посадах, різних базових окладах, коефіцієнтах на збільшення окладів, різних системах [доплат](#) і надбавок.

Зверніть також увагу, що у закладах освіти, які підпорядковані **іншим відомствам**, аніж МОН, існує своя специфіка визначення окладів, доплат і надбавок. Наприклад, є ЗВО, які підпорядковані МОЗ, Мінкультури, Мін'юсту, МВС, Міноборони, СБУ. Вони мають дещо іншу систему оплати праці. У даній же консультації розберемо детально нюанси визначення

саме ЄТС-окладів і оплати праці педагогічних і науково-педагогічних працівників, орієнтуючись на навчальні заклади МОН.

Базовий посадовий оклад – приклад визначення у 2022 році

Приклад 1 (визначаємо базовий посадовий оклад).

січень 2023 року, вчитель другої категорії з тарифним розрядом 12. Розрахунок базового окладу:

- посадовий оклад 1-го тарифного розряду – 2893 грн;
- тарифний коефіцієнт для 12-го розряду – 2,12;
- базовий посадовий оклад для 12-го розряду = $2893 \times 2,12 = 6133,16 \approx 6133$ грн. Округлення до цілих – вимога Додатка 1 Постанови № 1298.

Заверніть увагу, що для нарахування зарплати оклад 6133 грн у даному разі **застосовувати не можна**, адже для вчителя 12-го тарифного розряду встановлено ще й підвищення окладу на коефіцієнт.

Базовий посадовий оклад – це оклад за ЄТС на основі тарифного коефіцієнту без застосування будь-яких додаткових підвищуючих коефіцієнтів, які є у освітан.

Посадові оклади педпрацівників загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних навчальних закладів 2023

Нижче наводимо оклади ЄТС на 2023 рік для вчителів з урахуванням **підвищення на 10%**, яке визначено для них [постановою Кабміну “Про підвищення оплати праці педагогічних працівників” від 11 січня 2018 р. № 22](#) (далі – **Постанова № 22**). Отже, **коефіцієнт підвищення окладів педпрацівників – 1.1**. Однак підвищення стосується лише тих, у кого зарплата нараховується за рахунок:

- освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам;
- коштів державного та місцевих бюджетів (крім педпрацівників спеціалізованих мистецьких шкіл (шкіл-інтернатів), які перебувають в управлінні Мінкультури).

Щодо педпрацівників спеціалізованих мистецьких шкіл (шкіл-інтернатів), то їм також встановлено підвищення 10%, але іншим документом – [постановою Кабміну від 07.11.2018 р. № 1100 “Про підвищення оплати праці педагогічних працівників спеціалізованих мистецьких шкіл \(шкіл-інтернатів\)”](#).

Підвищення 10% стосується лише **9-18 тарифних розрядів**. Розрахунок окладів з урахуванням підвищення наведено нижче. Зверніть увагу, що **оклади після застосування коефіцієнта 1.1 до цілих не округлюються**, так як такої вимоги Постанова № 22 не містить. Крім того, у окремих груп педпрацівників в 2023 року можливе ще одне – додаткове – підвищення посадового окладу на **від 3 до 25%** (про нього читайте *далі*).

Посадові оклади педпрацівників в 2023 році

Тарифний розряд	Тарифний коефіцієнт	Базовий посадовий	Посадовий оклад з	Приклади посад (Постанова КМУ
-----------------	---------------------	-------------------	-------------------	-------------------------------

		оклад за ЄТС	урахуванням підвищення на 10% (Постанова № 22)	№ 963) Наказ МОН № 557
1	1	2893	–	×
9	1,73	5005	5505,50	музичні керівники, художні керівники, інструктори з фізкультури, праці дошкільних навчальних закладів (без категорії)
×	×	×	×	учителі, викладачі, методисти загальноосвітніх навчальних закладів, вихователі дошкільних навчальних закладів:
10	1,82	5265	5791,50	без категорії
11	1,97	5699	6268,90	
12	2,12	6133	6746,30	другої категорії
13	2,27	6567	7223,70	першої категорії
14	2,42	7001	7701,10	вищої категорії
15	2,58	7464	8210,40	директор дошкільного навчального закладу, директор загальноосвітнього навчального закладу (до 300 учнів)
16	2,79	8071	8878,10	директор дошкільного навчального закладу (максимальний розряд)
17	3	8679	9546,90	директор загальноосвітнього закладу (максимальний розряд для школи 301-1000 учнів)
18	3,21	9287	10215,70	директор загальноосвітнього закладу (максимальний розряд для школи понад 1000 учнів)

По зарплатах працівників 9-11 тарифних розрядів у даному разі може постати питання про нарахування доплати до мінімальної зарплати (січень- грудень 2023– **6700 грн**). Наприклад, це стосується окладів вчителів загальноосвітніх закладів і вихователів дошкільних закладів без категорії, які перебувають на 10-11 тарифних розрядах. Однак її може й не бути, так як п. 2 Постанови № 29 керівникам установ рекомендовано забезпечити **диференціацію заробітної плати таких працівників** у межах фонду оплати праці за рахунок **встановлення доплат, надбавок, премій**, враховуючи складність, відповідальність та умови виконуваної роботи, кваліфікацію, результатів роботи.

Якщо встановити згадані доплати неможливо й зарплата виходить меншою за мінімальну, то тоді нараховується доплата. Наприклад, для 11-го тарифного розряду доплата для зарплати на рівні “голого” окладу у січні 2023 року буде $6700 - 6268,90 = 431,10$ грн.

На рівні 9-11 тарифних розрядів педпрацівників виникає ситуація “зрівнялівки” через те, що посадові оклади менші за розмір мінімальної зарплати.

Доплати і надбавки педпрацівникам 2023

Які **доплати** отримують педпрацівники в 2023 році визначено у пп. «2» ч. 3 [ст. 24 Закону «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 р. № 463](#) (далі – **Закон № 463**). Основною нарахування таких доплата є посадовий оклад. У таблиці нижче наведено ці всі доплати.

ДОПЛАТИ ПЕДПРАЦІВНИКАМ 2023	
<i>(за пп. «2» ч. 3 ст. 24 Закону № 463)</i>	
За що встановлюється доплата	Розмір доплати до тарифної ставки (посадового окладу), %
Окремі види педагогічної діяльності	
класне керівництво у 1-11 (12) класах	20-25
перевірка навчальних робіт учнів	10-20
завідування майстернями, кабінетами інформатики	15-20
завідування кімнатами зберігання зброї, стрілецькими тирами, паспортизованими музеями	10-15
завідування структурними підрозділами закладів освіти	25
завідування навчальними (навчально-методичними) кабінетами, ресурсними кімнатами, лабораторіями, спортивними залами чи майданчиками, навчально-дослідними ділянками	10-15
завідування бібліотекою (медіатекою) або за бібліотечну роботу чи роботу з бібліотечним фондом підручників	5-15
за роботу в інклюзивних класах (групах)	20
обслуговування комп'ютерної техніки	10-15
проведення позакласної роботи з учнями	10-40
Інші доплати	
почесні, вчені, спортивні звання, наукові ступені педагогічним працівникам	15-30
педагогічні звання та за роботу в спеціальних закладах освіти (класах, групах)	10-30

Як бачимо з таблиці, доплати мають певні межі – від мінімального відсотка до максимального. *Наведені вище* доплати до посадового окладу деталізуються [постановою Кабміну від 28.12.2021 р. № 1391](#) (далі – **Постанова № 1391**), яка набула чинності ще з 01 січня 2022 року. Через цю постанову встановлюються зокрема розміри доплат за окремі види педагогічної діяльності працівникам у **державних і комунальних закладах та установах освіти педпрацівникам державних і комунальних закладів освіти**.

У таблиці нижче для прикладу наведена деталізація доплат за Постановою № 1391 за класне керівництво, перевірку учнівських робіт (зошитів), а також інших доплат – обрано найбільш поширені та деталізовані за відсотками види доплат.

ДЕТАЛІЗАЦІЯ ДОПЛАТ ПЕДПРАЦІВНИКАМ 2023*	
<i>(за Постановою № 1391)</i>	
За що встановлюється доплата	Розмір доплати до тарифної ставки (посадового окладу), %
Класне керівництво у 1-11 (12) класах	
вчителям та іншим педпрацівникам (крім керівних) у 1-4 та підготовчих класах у закладах загальної середньої освіти	20
вчителям та іншим педпрацівникам (крім керівних) у 5-11 (12) класах у закладах загальної середньої освіти	25
викладачам, старшим викладачам, майстрам виробничого навчання та іншим педпрацівникам (крім керівних) у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти	20
Перевірка навчальних робіт учнів	
вчителям (у т.ч. тим, які проводять індивідуальні та групові заняття з учнями, які здобувають освіту за сімейною (домашньою) формою або на педагогічному патронажі) у підготовчих та 1-4 класах закладів загальної середньої освіти – незалежно від навантаження вчителя	15
вчителям (у т.ч. тим, які проводять індивідуальні та групові заняття з учнями, які здобувають освіту за сімейною (домашньою) формою або на педагогічному патронажі) у 5-11 (12) класах закладів загальної середньої освіти , викладачам, старшим викладачам у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти – незалежно від педнавантаження з відповідних предметів:	×
• з мови та літератури	20
• з математики	15

<ul style="list-style-type: none"> іноземної мови, технічної механіки (конструювання) та креслення 	10
Інші доплати	
педагогічним працівникам закладів освіти, які успішно пройшли сертифікацію , протягом строку дії сертифіката пропорційно обсягу педнавантаження, що виконується на посаді, за якою пройдена сертифікація	20
педпрацівникам та помічникам вихователів у закладах дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти за роботу в інклюзивних класах (групах)	20
педагогу-наставнику (педагогічна інтернатура) з досвідом не менше 5 років за відповідною спеціальністю	до 20
Доплати за інші види діяльності	
вчителям, викладачам та іншим працівникам, на яких покладено обслуговування комп'ютерної техніки , у закладах освіти, в яких створені кабінети інформатики	10-15
вчителям, викладачам та іншим працівникам у закладах освіти, які відповідають за ведення діловодства, бухгалтерського обліку, веб-сайту	10
більш детально, а також доплати за інші види педагогічної діяльності – <i>див. саму Постанову № 1391</i>	

Усі ці надбавки і доплати нараховуємо на оклад уже з урахування підвищення 10% (а також додаткового підвищення окладів, якщо таке є).

Приклад 2 (нарахування зарплати педпрацівнику школи).

Вчитель першої категорії. Оклад у січні 2023 року – 7223,70 грн. Виконує по нормі навантаження 18 год (тижневе). Стаж 5 років. У січні 2023 року повністю вчитав 79,2 год (норма робочого часу при 18-годинному робочому тижні). Нарховано:

- за окладом – 7223,70 грн;
- за стаж – $7223,70 \times 0,1 = 722,37$ грн;
- за престижність – $7223,70 \times 0,2 = 1444,74$ грн;
- за перевірку письмових робіт (українська мова) – $7223,70 \times 0,2 = 1444,74$ грн.

Всього маємо: $7223,70 + 722,37 + 1444,74 + 1444,74 = 10835,55$ грн. Це “брудними”. Виплачено “чистими” буде: $10835,55 \times 0,805 = 8722,62$ грн.

Посадові оклади педпрацівників і НПП після застосування коефіцієнтів підвищення не округлюються – така вимога відсутня

Додаткове підвищення посадових окладів окремим групам педпрацівників.

Мова йде про **нове підвищення посадових окладів, яке діє з 01 січня 2022 року** та впроваджене уже згаданою **Постановою № 1391** (див. перший додаток до даної постанови). Однак стосується дане підвищення не всіх, а лише окремих груп **педпрацівників і керівних працівників**, діяльність яких пов'язана з освітнім процесом і відповідним спрямуванням. Підвищення застосовується, якщо такі особи працюють:

- у визначених типах освітніх закладів та установ освіти;
- підвищення за педагогічні та інші звання (тут незалежно від типу освітнього закладу);
- за знання та використання в роботі іноземної мови;
- інші підвищення.

Постанова № 1391 поширюється лише на державні і комунальні заклади й установи освіти. Для ознайомлення наводимо **найбільш поширені** категорії педпрацівників, яких стосується дане підвищення, для наведено у таблиці нижче.

ДОДАТКОВЕ ПІДВИЩЕННЯ ОКЛАДІВ ПЕДПРАЦІВНИКАМ 2023 <i>(найпоширеніші категорії*)</i>	
Найменування підвищення	Розмір підвищення у % до посадового окладу
Підвищення за роботу в певних типах закладів та установ освіти	
заклади спеціалізованої освіти мистецького, спортивного, військового та наукового спрямування, інших закладах спеціалізованої освіти, визначених законодавством	10
гімназії, ліцеї, колегіуми, гімназії-інтернати, ліцеї-інтернати, колегіуми-інтернати, які створені були до введення в дію Законів “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту” з поглибленим вивченням окремих предметів до приведення установчих документів таких закладів у відповідність із зазначеними Законами	10
заклади: <ul style="list-style-type: none"> • професійної освіти зі специфічними умовами навчання; • інтернатного типу; • для дітей, які потребують особливих умов виховання та тривалого лікування; • в установах відбування покарань; • центрах медико-соціальної реабілітації дітей; • у будинках дитини, дитячих будинках і закладах загальної середньої освіти інтернатного типу для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування 	20
спеціальні заклади загальної середньої освіти (спеціальні школи, навчально-реабілітаційні центри), інші спеціальні заклади освіти (професійної, фахової передвищої освіти) (або за наявності спеціальних груп, класів)	25
спеціалізовані будинки дитини, дитячі будинки і заклади загальної середньої освіти інтернатного типу для дітей-сиріт та дітей,	30

позбавлених батьківського піклування (або за наявності в них груп, класів), з контингентом осіб з особливими освітніми потребами чи які потребують тривалого лікування;	
у протитуберкульозних установах, закладах, відділеннях для дітей, хворих на активні форми туберкульозу	
методисти у закладах післядипломної освіти (підвищення кваліфікації педпрацівників), обласних навчально-методичних (науково-методичних, методичних) кабінетах (центрах)	15
керівникам закладів загальної середньої освіти з кількістю учнів понад 1000 осіб за кожні 700 учнів понад 1000 осіб	5
керівникам закладів дошкільної освіти з кількістю дітей понад 60 осіб за кожні наступні 60 дітей	3
Підвищення за педагогічні та інші звання	
“вчитель-методист”, “викладач-методист”, “вихователь-методист”, “майстер виробничого навчання I категорії”	15
“старший вчитель”, “старший викладач”, “старший вихователь”, “керівник гуртка - методист”, “педагог-організатор-методист”, “практичний психолог-методист”, “старший вожатий-методист”, “майстер виробничого навчання II категорії”	10
За знання та використання в роботі іноземної мови	
володіння та застосування іноземної мови у практичній роботі у закладах загальної середньої освіти з поглибленим вивченням іноземної мови, закладах фахової передвищої освіти	10
у закладах дошкільної освіти, в яких спілкування з дітьми здійснюється іноземною мовою	5
Інші підвищення	
<ul style="list-style-type: none"> розроблення, апробацію та впровадження авторських програм, нових експериментальних або нетрадиційних методик та їх впровадження; неодноразова підготовка учасників і переможців конкурсів, оглядів, олімпіад, турнірів, змагань, виставок учнівської молоді на державному та обласному рівні або на рівні м. Києва; науково-дослідницька та науково-експериментальна робота з учнями 	10
керівництво закладів загальної середньої освіти та їхні заступники з навчальної роботи, в обов’язки яких входить керівництво групами подовженого дня (за наявності в закладі не менше двох таких груп)	5
старший викладач закладу фахової передвищої освіти	5
* увага: це не весь перелік (!). Повністю всі категорії педпрацівників, звання, за які збільшується оклад – див. Додаток “Розміри підвищень посадових окладів (ставок заробітної плати) працівникам у державних і комунальних закладах та установах освіти” до Постанови № 1391	

Підвищення окладу за звання розглянемо у *таблиці нижче* більш детально, як таке, що стосується більшості.

ПІДВИЩЕННЯ ПОСАДОВОГО ОКЛАДУ ЗА ПЕДАГОГІЧНІ ТА ІНШІ ЗВАННЯ 2023		
Педагогічні звання та категорії педпрацівників, яким встановлюються відповідні доплати		Розмір підвищення у відсотках посадового окладу (ставки зарплати), %
педагогічним працівникам, яким за результатами атестації присвоєні такі педагогічні звання:		×
<ul style="list-style-type: none"> • вчитель-методист; • викладач-методист; 	<ul style="list-style-type: none"> • вихователь-методист; • майстер виробничого навчання I категорії 	15
<ul style="list-style-type: none"> • старший вчитель; • старший викладач; • старший вихователь; • керівник гуртка – методист; • педагог–організатор–методист 	<ul style="list-style-type: none"> • практичний психолог-методист; • старший вожатий-методист; • майстер виробничого навчання II категорії 	10
майстрам виробничого навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, міжшкільних ресурсних центрах, міжшкільних навчально-виробничих комбінатах, які маючи такі звання перейшли на цю роботу з підприємств громадського харчування:		20
<ul style="list-style-type: none"> • майстер-кухар; • майстер-кондитер 		
керівникам гуртків, секцій, студій та інших форм гурткової роботи – за звання «Народний майстер»		10

Якщо у педпрацівника за **Постановою № 1391** декілька підстав для підвищення посадового окладу, то підвищення **обмежується розміром 25%**. Однак Постанова № 1391 не відмінняє традиційне для всіх педпрацівників підвищення на 10% за Постановою № 22.

Приклад 3 (нарахування зарплати педпрацівнику ЗЗСО, звання).

Вчитель вищої категорії. Має звання “вчитель-методист”. Виконує по нормі навантаження 18 год (тижневе). Стаж 20 років. Оклад у січні 2023 року – 8751,25 грн.

У січні 2023 року повністю вичитав 79,2 год (норма робочого часу при 18-годинному робочому тижні). Йому нараховано:

- за окладом – 8751,25 грн;
- за стаж – $8751,25 \times 0,2 = 1750,25$ грн;
- за престижність – $8751,25 \times 0,2 = 1750,25$ грн;
- за перевірку письмових робіт (математика) – $8751,25 \times 0,15 = 1312,69$ грн.

Всього маємо: $8751,25 + 1750,25 \times 2 + 1312,69 = 13564,44$ грн. Це “брудними”. Виплачено “чистими” буде: $13564,44 \times 0,805 = 10919,37$ грн.

Типи закладів середньої освіти, що впливають на встановлення доплат та підвищень окладів

Перелік типів закладів повної загальної середньої освіти визначені у ст. 35 Закону № 463. Їх узагальнено у таблиці нижче.

ТИПИ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ			
Заклади загальної освіти*	повної середньої	спеціальні заклади загальної середньої освіти	заклади спеціалізованої освіти
<ul style="list-style-type: none"> • початкова школа (I рівень – початкова освіта); • гімназія (II рівень – базова середня освіта); • ліцей (III рівень – профільна середня освіта) 		<ul style="list-style-type: none"> • спеціальна школа; • навчально-реабілітаційний центр 	<ul style="list-style-type: none"> • мистецький ліцей; • спортивний ліцей; • військовий ліцей; • науковий ліцей; • професійний коледж; • мистецький коледж; • інші заклади спеціалізованої освіти
<p>* закладом освіти, що забезпечує здобуття повної загальної середньої освіти на відповідному рівні може бути (див. пп. «5» ч. 1 ст. 1 Закону № 463):</p> <ul style="list-style-type: none"> • заклад загальної середньої освіти; • заклад професійної (професійно-технічної); • заклад фахової передвищої чи вищої освіти 			

Також згадувалися окремі доплати й підвищення посадових окладів, які пов’язані з інклюзивним навчанням (див. вище). Що таке інклюзивне навчання визначає ч. 1 ст. 26 Закону № 463. За нею заклади загальної середньої освіти на підставі письмових звернень батьків дітей з особливими освітніми потребами утворюють інклюзивні та/або спеціальні класи у порядку, визначеному законодавством. Це є альтернативою інтернатній системі. Таке навчання зокрема передбачає врахування потреб таких учнів та наявність:

- індивідуальної програми розвитку;
- індивідуального навчального плану;

- висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

Зарплата у ДЮСШ 2023.

Зарплата педпрацівників ДЮСШ визначається за Наказом № 2097. Вони також прив'язані до ЄТС. За [постановою Кабміну від 14.08.2019 р. № 755 “Деякі питання оплати праці працівників дитячих юнацько-спортивних шкіл”](#) (далі – **Наказ № 755**) тренерам-викладачам, інструкторам-методистам і директорам ДЮСШ встановлено підвищення посадових окладів. Якихось додаткових підвищень у посадових окладах у 2023 році не планується.

Як і іншим педпрацівникам для педпрацівників ДЮСШ встановлюються доплати і надбавки, але з урахуванням Наказу 2097, зокрема за **спортивні звання**:

- 20% – заслужений тренер, заслужений майстер спорту;
- 15% – майстер спорту міжнародного класу;
- 10% – майстер спорту.

Також є аналогічні доплати і надбавки, як і іншим педпрацівникам – за стаж, науковий ступінь тощо.

Зарплата у Центрах олімпійської підготовки 2023.

У Центрах олімпійської підготовки (ЦОП) посадові оклади з січня 2023 року виплачуються із урахуванням підвищення з 01 січня 2022 року. Це підвищення регулює [постанова Кабміну “Про оплату праці працівників центрів олімпійської підготовки та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 17 травня 2002 р. № 660 від 04.08.2021 р. № 809](#). За нею встановлюється підвищення окладів визначених на основі ЄТС з Постанови № 1298:

- + **15%** – за особливі умови праці для директорів та їхніх заступників з основної діяльності, тренерам ЦОП;
- + **20%** – за кваліфікацію тренерам ЦОП.

Крім того, встановлені спеціальні **надбавки** для директорів, їхніх заступників з основної діяльності, інструкторів-методистів, тренерів:

- **10-30% від посадового окладу** – за вислугу років;
- **до 50% від посадового окладу** – за особливий внесок у забезпечення високоякісного тренування для підготовки високкваліфікованих спортсменів до складу національних збірних команд;
- **до 30% від посадового окладу** – за забезпечення підготовки спортсменів постійного складу ЦОП, яких включено до складу національних збірних команд.

Також надбавка **до 30% посадового окладу** встановлюється за підготовку спортсменів постійного складу ЦОП, яких включено до складу національних збірних команд – для тренерів.

Наприклад, директор ЦОП (17-й тарифний розряд) має посадовий оклад (див. Додаток 2 схем посадових окладів Постанови № 1298, розділ VI “Фізична культура і спорт”):

у січні 2023 року – $8679 \times 1,15 = 9980,85$ грн;

Умови виконання педагогічної роботи за межами основної посади.

У зв'язку з браком кваліфікованих кадрів заклади освіти залучають до педагогічної роботи працівників з числа адміністративно-господарського персоналу, а також осіб на умовах внутрішнього або зовнішнього сумісництва, установлюють педпрацівникам у тій самій установі обсяг роботи понад норму годин. Залежно від того, на яких умовах виконується **додаткова педагогічна робота**, вона вважатиметься сумісництвом чи не буде таким.

Особливості виконання такої роботи та порядок її оплати регулюється Інструкцією про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міносвіти від 15.04.1993 р. № 102 (**Далі Інструкція № 102**)

Основною особливістю здійснення додаткової педагогічної роботи за місцем основної роботи або в інших організаціях є те, що частину робіт віднесено за своїм характером до роботи за сумісництвом, а частина робіт сумісництвом не вважається.

У чому відмінність роботи за сумісництвом від виконання робіт, які не вважаються сумісництвом?

Річ у тім, що робота за сумісництвом виконується **на основі іншого трудового договору і тільки у вільний від основної роботи час**. Тоді як виконання робіт, які не вважаються сумісництвом, не потребує укладення трудового договору, а виконання частини з них допускається в основний робочий час з дозволу роботодавця.

Від того, на яких умовах виконується додаткова педагогічна робота, залежить обсяг виконуваної роботи, час її виконання (у межах робочого часу за основною посадою чи за його межами), а також порядок оплати.

Додаткова робота педагогічних працівників.

Чинне законодавство дозволяє педагогічним працівникам одночасно виконувати додаткову навчальну (педагогічну) роботу як за основним місцем роботи, так і в іншому навчальному закладі. Розглянемо, в яких випадках така робота вважатиметься сумісництвом, що потребує укладення окремого трудового договору, а в яких таким не вважатиметься.

- **Робота, що не є сумісництвом**
- **1. Робота понад норму.**
- Як відомо, заробітна плата педагогічним працівникам виплачується за норму годин педагогічної роботи, яку визначено Інструкцією № 102.
- Згідно з абз. 3 п. 63 Інструкції № 102 **обсяг навчальної та іншої педагогічної роботи, яку може виконувати педагогічний працівник за основним місцем роботи, граничними розмірами не обмежується**. Тому педагогічний працівник може виконувати навчальну (педагогічну) роботу за основним місцем роботи понад установлену норму годин на ставку заробітної плати без обмежень.
- При цьому робота вчителів та викладачів середніх загальноосвітніх, професійних та інших навчально-виховних установ у цьому самому навчальному закладі понад установлену норму навчального навантаження **не є сумісництвом**

Приклади роботи, що не є сумісництвом.

- 1. Учитель школи виконує педагогічну роботу в обсязі 27 годин на тиждень, тобто понад установлену 18-годинну норму педагогічної роботи на тиждень, за яку виплачується ставка заробітної плати.
- 2. Викладач коледжу веде викладацьку роботу в обсязі 1000 годин на рік, тобто в обсязі, що перевищує встановлену річну норму, що становить 720 годин педагогічної роботи на рік.
- 3. Вихователь закладу дошкільної освіти, норма годин якого за ставку заробітної плати становить 30 годин на тиждень, виконує педагогічну роботу на цій посаді в обсязі 45 годин на тиждень.
- Згідно з п. 64 Інструкції № 102 за години педагогічної роботи, виконаної понад установлену норму, здійснюється додаткова оплата відповідно до ставки заробітної плати, що отримується, в одинарному розмірі.
- **2. Керівництво гуртком.**
- Згідно з п. 90 Інструкції № 102 керівникам гуртків (секцій, студій та інших форм роботи гуртка) у школах, вищих навчальних закладах I — II рівнів акредитації та професійно-технічних навчальних закладах, позашкільних та інших закладах освіти, для яких ці заклади є місцем основної роботи, заробітна плата визначається в порядку, передбаченому п. 68 Інструкції № 102.
- Нагадаємо: згідно з п. 68 Інструкції № 102 місячна заробітна плата педагогічних працівників визначається шляхом множення ставки заробітної плати на їх фактичне навантаження на тиждень та ділення цього добутку на встановлену норму годин на тиждень.
- **3. Не вважається сумісництвом робота без обіймання штатної посади в цій самій установі.**
- Наприклад, класне керівництво, керівництво предметною, цикловою та методичною комісією, відділеннями, завідування навчальними кабінетами, навчально-дослідними ділянками, виконання обов'язків майстра навчальної майстерні, проведення позакласної роботи з фізичного виховання. За зазначені види робіт установлюються доплати в порядку та розмірах, установлених розділами «Б» і «В» Інструкції № 102.

Робота, що є сумісництвом

- Педагогічні працівники мають право виконувати регулярну оплачувану роботу, у тому числі й за аналогічною посадою, на умовах іншого трудового договору у вільний від основної роботи час у цьому самому чи іншому навчальному закладі.
- Законодавчі підстави для укладення працівниками разом з основним трудовим договором **трудових договорів на роботу за сумісництвом** дає ст. 21 [КЗпП](#).
- Сумісництвом вважається виконання працівником, крім своєї основної, іншої регулярної оплачуваної роботи на умовах трудового договору у **вільний від роботи час** у тій самій (внутрішнє сумісництво) чи іншій установі, організації (зовнішнє сумісництво).
- Працівники, які працюють за сумісництвом, отримують заробітну плату за фактично виконаний обсяг робіт та відповідно до прийнятої в установі системи оплати праці. Це передбачено ст. 102-1 КЗпП. Нарахування заробітної плати внутрішнім сумісникам здійснюється окремо за основною посадою і за сумісництвом.

Приклади роботи, що є сумісництвом

- 1. Майстер виробничого навчання професійно-технічного швацького училища виконує викладацьку роботу в обсязі 72 години на місяць. Водночас він може працювати на

умовах зовнішнього сумісництва на швацькій фабриці чи інших підприємствах за вибором.

- 2. Вихователь ЗДО виконує роботу помічника вихователя в тій самій установі в обов'язі не більше 20 годин на тиждень (внутрішнє сумісництво).
- 3. Викладач бухгалтерського обліку та аудиту коледжу працює бухгалтером за сумісництвом у тому самому навчальному закладі (внутрішнє сумісництво) або на іншому підприємстві (зовнішнє сумісництво).
- Таким чином, педагогічний працівник одночасно може виконувати **навчальну (педагогічну) роботу:**
- - за основним місцем роботи понад установлену норму годин за ставку заробітної плати без обмежень (робота не є сумісництвом);
- у тому самому навчальному закладі на іншій посаді за сумісництвом (робота є внутрішнім сумісництвом);
- в іншій установі за сумісництвом (робота є сумісництвом).

Додаткова педагогічна робота адміністративно-господарського персоналу

Керівні працівники, а також інші працівники з числа адміністративно-господарського персоналу навчального закладу за умови наявності в них відповідної освіти також можуть виконувати педагогічну роботу в тому самому закладі. Однак кількість годин педагогічної роботи обмежено п. 91 Інструкції № 102 (див. таблицю).

Категорія працівників	Обсяг годин	
	отримують за основною посадою повний посадовий оклад (ставку)	отримують за основною посадою 0,5 посадового окладу (ставки)
Керівні працівники закладів освіти, керівники фізичного виховання центрів допризовної підготовки для ведення викладацької роботи або занять з гуртками (абз. 1 п. 91 Інструкції № 102)	Не більше 9 годин на тиждень (360 годин на рік)	
Керівні працівники дитячих дошкільних закладів для виконання роботи вихователів (абз. 1 п. 91 Інструкції № 102)	Не більше 18 годин на тиждень	
У сільській місцевості директори та їх заступники за відсутності вчителів або викладачів з відповідних предметів для ведення викладацької роботи (абз. 2 п. 91 Інструкції № 102)	Не більше 12 годин на тиждень (480 годин на рік) з дозволу відповідного органу управління освіти	У середньому не більше 3 годин на день (18 годин на тиждень, 720 годин на рік), а при виконанні цієї роботи в 1 — 4 класах - до 20 годин на тиждень
Директори, їх заступники з навчальної роботи в дитячих музичних, художніх школах, школах мистецтв, школах	У середньому не більше 12	

загальної музичної освіти для ведення викладацької роботи (абз. 3 п. 91 Інструкції № 102)	годин на тиждень
Інші працівники з числа адміністративно-господарського персоналу для ведення викладацької роботи або занять з гуртківцями (абз. 4 п. 91 Інструкції № 102)	у середньому не більше 2 годин (12 годин на тиждень, 480 годин на рік)

Особливості виконання педагогічної роботи керівними працівниками.

Згідно з абз. 6 п. 91 Інструкції № 102 за норму годин, визначену в абз. 1 п. 91 Інструкції № 102, оплата проводиться **понад основний посадовий оклад (ставки)** в порядку, передбаченому відповідно для вчителів, викладачів і керівників гуртків (за тарифікацією).

Іншими словами, оплата педагогічної роботи керівних працівників у тому самому навчальному закладі повинна здійснюватися згідно з тарифікацією виходячи з кваліфікаційної категорії працівника, його тарифного розряду, посади, встановленої ставки зарплати, тижневого навантаження, підвищень, доплат і надбавок.

Крім того, відзначимо, що як виняток (у зв'язку з виробничою необхідністю) керівні працівники можуть виконувати викладацьку роботу понад зазначену норму. За виконання такої роботи здійснюється погодинна оплата за фактично відпрацьовану кількість годин, але **не більше 240 годин на рік**.

Викладацька робота керівних працівників установ освіти, що виконується в розмірі **більше 240 годин на рік** понад установлену норму (9 і 12 годин на тиждень відповідно), здійснюватися й оплачуватися **не повинна**. Виконання такої роботи та її оплата є **порушенням п. 91 Інструкції № 102**.

Особливості виконання педагогічної роботи працівниками з числа адміністративно-господарського персоналу

Згідно з абз. 6 п. 91 Інструкції № 102 за норму годин, визначену в абз. 4 п. 91 Інструкції № 102, оплата проводиться **понад основний посадовий оклад (ставку)** у порядку, передбаченому відповідно для вчителів, викладачів та керівників гуртків (за тарифікацією).

Крім того, як виняток (у зв'язку з виробничою необхідністю) працівники можуть виконувати викладацьку роботу понад зазначену норму. За виконання такої роботи здійснюється погодинна оплата за фактично відпрацьовану кількість годин, але не більше 240 годин на рік (абз. 7 п. 91 Інструкції № 102).

Робота на умовах цивільно-правових договорів.

Крім основної роботи й роботи за сумісництвом, працівники закладів та установ освіти можуть залучатися до педагогічної роботи на умовах, передбачених Порядком та умовами надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам із особливими освітніми потребами, затвердженим [постановою КМУ від 14.02. 2017 р. № 88](#).

Цим Порядком передбачено залучення окремих фахівців до проведення додаткових групових або індивідуальних психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять з особами з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в інклюзивних класах (групах) закладів дошкільної та загальної середньої освіти, а також з особами з особливими

освітніми потребами, які у закладах професійної (професійно-технічної) освіти одночасно з набуттям кваліфікацій професійної (професійно-технічної) освіти здобувають загальну середню освіту.

Додатком 5 до Порядку № 88 передбачено перелік фахівці, які здобули відповідний ступінь вищої освіти, та/або мають професійну кваліфікацію і які можуть проводити додаткові психолого-педагогічні і корекційно-розвиткові заняття з особами з особливими освітніми потребами.

Така робота проводиться **на умовах цивільно-правового договору** (додаток 3 до Порядку № 88) **у вільний від основної роботи час**.

Оплата праці зазначених фахівців за проведення корекційно - розвиткових занять здійснюється за ставками погодинної оплати праці у розмірах, **передбачених для доцента або кандидата наук, які проводять навчальні заняття з учнями шкіл**, установленими в додатку 5 до постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 р. № 1298, підвищеними **на 20 відсотків** за роботу з особами з особливими освітніми потребами.

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ:

- КЗпП - Кодекс законів про працю України від 10.12.1971р.;
- Інструкція № 102 — Інструкція про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затверджена наказом Міносвіти від 15.04.1993 р. № 102;
- Постанова № 88 – постанова КМУ “Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами” від 14.02.2017 р. № 88 .

Законодавче врегулювання нарахування зарплати викладачам закладів вищої освіти

Нарахуванню зарплати передують тарифікація викладача, тобто визначення його тарифного розряду й окладу. Для закладів вищої освіти (ЗВО) цей процес урегулює законодавство:

- [наказ МОН “Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ” від 26.09.2005 р. № 557](#) (далі – **Наказ № 557**);
- Інструкція про оплату праці та розміри ставок заробітної плати професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів, затверджена [наказом МОН від 02.04.1993 р. № 90](#) (далі – **Інструкція № 90**, застосовується у частині, що не протирічить Наказу № 557, так як містить уже застарілі тарифні розряди та неіснуючі грошові одиниці);
- Перелік посад педагогічних та науково-педагогічних працівників, затверджений [наказом КМУ від 14.06.2000 р. № 963](#) (далі – **Перелік № 963**);
- “Єдина тарифна сітка розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери” — Додаток 1 до [постанови КМУ від 30.08.2002 р. № 1298](#) (далі – **Постанова № 1298**).
- [постанова КМУ “Про підвищення посадових окладів науково-педагогічних працівників” від 23.01.2019 р. № 36](#) (далі – **Постанова № 36**);
- [Закон “Про вищу освіту” від 01.07.2014 р. № 1556](#) (далі – **Закон № 1556**);
- [Закон “Про освіту” від 05.09.2017 р. № 2145](#) (далі – **Закон про освіту**);

- Внутрішні (локальні) нормативні акти закладу освіти (колективний договір, трудовий договір, контракт).

Тарифна сітка на 2022 рік для працівників освіти на прикладі університету

Тарифна сітка з посадовими окладами викладачів ЗВО на 2022 рік виглядає так, як наведено у таблиці нижче. При цьому зверніть увагу, що для деяких посад Наказ № 557 встановлює інтервал розрядів, наприклад декану – 20-22 розряди. Таким чином, при складанні штатного розпису можна розділити декана (професора) та декана (доцента) на 20-й та 21-й розряди або 21-й та 22-й розряди. Ректор також може бути на тарифному розряді 23, а не 24. Ще інтервали є для таких посад, які є не в кожному ЗВО:

- керівник навчального центру – розряди 15-21;
- директор філіалу – розряди 19-20.

Такі деталі університет може вирішити самостійно в затвердженому штатному розписі або в інших внутрішніх документах ЗВО, наприклад додатку до колективного договору. Посадові оклади для них визначаються аналогічно.

ПОСАДОВІ ОКЛАДИ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО

Посади	Тарифний розряд (Наказ № 557, штатний розпис ЗВО)	Тарифний коефіцієнт (Постанова № 1298, Наказ № 557)	січень- грудень 2023	
			за тарифним коефіцієнтом (Постанова № 1298)	збільшений, підвищення зарплати викладачам ЗВО (+11%, постанова № 36)*
викладач-стажист	15	2,58	7 464	8 285,04
асистент	16	2,79	8 071	8 958,81
викладач	17	3,00	8 679	9 633,69
старший викладач	18	3,21	9 287	10 308,57
доцент	19	3,42	9 894	10 982,34
професор	20	3,64	10 531	11 689,41
завідувач кафедри (якщо звання доцента)	19	3,42	9 894	10 982,34
завідувач кафедри (якщо звання професора)	21	3,85	11 138	12 363,18
декан (якщо є звання доцента)	20	3,64	10 531	11 689,41

декан (якщо є звання професора)	21	3,85	11 138	12 363,18
проректори (з наукової роботи, навчальної роботи і т.п.)	90% окладу ректора		11 352	11 629,47
перший проректор	95% окладу ректора		11 982	12 275,49
ректор	24	4,36	12 613	14 000,43

При розрахунку окладів використовується як база посадовий оклад 1-го тарифного розряду. Він складає:

- у січні- грудні 2023 року – 2893 грн (діє ще з 01 грудня 2021 року, був затверджений [постановою КМУ від 20.01.2021 р. № 29](#));

Наприклад, оклад доцента (19 тарифний розряд) у вищенаведеній таблиці для січня- грудня 2023 року розраховується так:

- $2893 \times 3,42 = 9894,06 \approx 9894$ грн (оклад за ЄТС округлюється, лист Мінсоцполітики від 12.02.2019 р. № 2963/0/2-19/52);
- $9894 \times 1,11 = 10982,34$ (кінцевий оклад з підвищенням не округлюється, так як Постанова № 36 цього не вимагає).

Взаємозв'язок тарифного розряду та вченого звання викладача ЗВО

Вчені звання у викладачів ЗВО – це “доцент” і “професор”. Назви так і ж, як у однойменних посад – доцента і професора. Якщо у викладача є звання доцента, то він може працювати на посаді доцента й отримувати зарплату за 19-м тарифним розрядом. Однак, якщо такого звання немає, то він може отримувати зарплату за 19-м тарифним розрядом не більше 2-х років. Про це сказано у Додатку 2 до Наказу № 557. Якщо впродовж 2-х років викладач на посаді доцента такого звання не отримав, то надалі його слід перевести на нижчий тарифний розряд, у залежності від того, яка посада йде нижчою в університеті – зазвичай це старший викладач (18-й розряд) або ж у тих ЗВО, де такої посади немає, то може бути й асистент (16-й розряд)). При цьому такого викладача, як правило, залишають на паперах на посаді доцента. Тобто посада доцент, а зарплата – старшого викладача тощо. У такому разі перевіряючі претензій до університету не мають, а викладачу – приємніше, рано чи пізно він потрібне звання отримає й буде повернутий у зарплаті на відповідний тарифний розряд.

Аналогічно з посадою професора. Отримувати зарплату за 20-м тарифним розрядом як професору можна не більше 2-х років – або отримав звання професора, або отримав нижчу зарплату.

Схеми посадових окладів для викладачів окремих університетів 2023

У деяких ЗВО України умови оплати праці можуть відрізнятися від наведених.

Двократні оклади. Наприклад, для КНУ імені Т. Шевченка окремим Президент Указом встановив 2-кратні оклади. Тобто оклад, який існує у інших ЗВО для відповідної посади з ЄТС, збільшується вдвічі (з урахуванням підвищення зарплати – на 2,11). Наприклад, за штатним розписом:

- ректор (24-й розряд) має оклад не 12 613 грн, а 26 613,43 грн (=12 613 × 2,11);
- доцент (19-й розряд) має оклад 20 876,34 грн (=9 894 × 2,11).

ЗВО, підпорядковані іншим міністерствам (не МОН). Наведена вище схема тарифікації діє для ЗВО, підпорядкованих МОН. Їх на сьогодні переважна більшість. Якщо ЗВО знаходиться у підпорядкуванні іншого профільного міністерства, у ньому можуть бути інші тарифні розряди та оклади. Наприклад, такими є:

- Національний медичний університет імені О. О. Богомольця (підпорядкований МОЗ);
- Університет ДФС України – він же Державний податковий університет (підпорядкований ДФС).

Підвищені оклади у національних університетах. За наявності статусу “національний” та достатніх коштів спецфонду університети можуть підвищувати своїм працівникам оклади шляхом встановлення коефіцієнта до звичайних ЄТС-окладів. Наприклад, коефіцієнт 1.6 у Державному податковому університеті. Це має бути прописано у колективному договорі.

Різниця між науково-педагогічними та педагогічними працівниками

Для застосування цілої низки доплати і надбавок, а також підвищення окладів на 11% за Постановою № 36 необхідно, щоб викладач належав до науково-педагогічних працівників (НПП). Хто це – визначено ст. 53-55 Закону № 1556. Так, до НПП належать ті працівники, у яких окрім навчальної, методичної та організаційної роботи є ще й науково-технічна (наукова, мистецька) робота (ст. 53 Закону № 1556).

Перелік посад для НПП наведений у ч. 1 ст. 55 Закону № 1556, зокрема до них належать: старший викладач, викладач, асистент, доцент, професор, завідувач кафедри, декан, ректор, а також завідувач аспірантурою (докторантурою). Щодо інших посад, то слід звернутися до ч. 1 ст. 55 Закону № 1556 (у коледжах ще й п. 12-1 ч. 2 розд. XV “Прикінцеві та перехідні положення” Закону № 1556) та з’ясувати, чи є **наукова складова**. Принаймні формальна.

Як правило, в усіх викладачів ЗВО, що належать до НПП (переважна більшість), є **затверджені індивідуальні плани роботи**, серед яких чітко виділені всі 4 складових роботи у годинах за видами робіт:

- **навчальна** – це робота в аудиторіях, читання лекцій, проведення практичних і семінарських занять. Всі інші 3 складові формально вважаються позааудиторною роботою, хоча вона може проводитися і разом зі студентами ЗВО;
- **методична** – підготовка методичних вказівок для занять, робочих і навчальних програм, навчальних планів тощо;
- **організаційна** – кураторська робота, участь у засіданнях кафедри, підготовка звітів, участь у різного роду зібраннях, які проводяться у ЗВО та за його межами;
- **наукова** – це підготовка наукових статей, доповідей на конференціях, проведення різного роду досліджень тощо. Специфіка визначається цією галуззю науки, до якої належить кафедра такого викладача.

Про всі ці види роботи викладачі ЗВО також здають впродовж року звіт і не один.

Належність викладача до НПП дає йому збільшення посадового окладу на 11%. Ключова відмінність під педпрацівників – назва посади, а також є наукова складова в індивідуальному графіку роботи та звіт про неї

Практично всі асистенти, доценти, професори та вищі за посадою працівники ЗВО, включаючи проректорів, ректорів належать до НПП. Приклади посад, які не належать до НПП,

є: лаборант, старший лаборант, інженер, начальники певних відділів непов'язаних з наукою. Усі такі викладачі зайняті підготовкою студентів (або здобувачів), а саме: молодших бакалаврів, бакалаврів, магістрів, аспірантів і докторантів. Також у ЗВО можуть працювати викладачі, які не займаються підготовкою згаданих осіб, наприклад це ті, які працюють лише на підготовчих курсах для вступу в університет, різних гуртках для потенційних абітурієнтів тощо. Як правило, це зовнішні сумісники – вчителі загальноосвітніх ліцеїв, гімназій тощо. Якщо на таких підготовчих курсах чи гуртках працює доцент або професор, то він залишається науково-педагогічним працівником з тими ж правилами нарахування зарплати

Доплати і надбавки викладачів закладів вищої освіти

Окрім оплати за окладом викладачі вищів отримують доплати і надбавки, сума яких може перевищувати навіть 50% окладу. Нижче наведено найбільш поширені:

НАДБАВКИ ТА ДОПЛАТИ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО

Надбавки	Доплати
за складність і напруженість роботи (до 50% окладу або до 100% окладу)*; за високі досягнення (до 50%)*; за виконання важливої роботи (до 50%)*; за знання та використання іноземної мови (зазвичай 10%, правила є у пп. "Г" Наказу № 557); надбавка за вислугу років (3 роки – 10%, 10 років – 20%, 20 років – 30%)	за науковий ступінь кандидата наук (доктора філософії) – 15%; за науковий ступінь доктора наук – 25%; за вчене звання доцента – 25%; за вчене звання професора – 33%; за завідування кафедрою – до 20% (за колективним договором); за виконання обов'язків заступника декана, вченого секретаря – до 30%; за звання "Заслужений діяч науки і техніки", "Заслужений економіст" – 20%.

сума надбавок у викладача ЗВО, що не має статус національного, не може перевищувати 50% (п. 4 Наказу № 557) який має статус національного – до 100%, якщо достатньо фонду оплати праці

Ще раз про вчені звання та наукові ступені

У ЗВО викладач може працювати на посаді професора, але мати вчене звання "доцент" до отримання вченого звання "професор". Зрозуміло, що доплата у нього буде саме як за доцента, а не професора.

Наявність ступеню "кандидат наук" не означає автоматично наявності звання "доцент". Більше того, викладач може мати науковий ступінь кандидата наук, але працювати на посаді професора та мати вчене звання професора, не захищаючи докторської. І таке буває.

За новими програмами підготовки наукових кадрів в Україні є два наукових ступені – **доктор філософії** (для творчих галузей – **доктор мистецтва**) та **доктор наук**. Доктор філософії не має ніякого відношення до самої філософії, так як це лише оновлена назва наукового ступеня "кандидат наук" (як на Заході). Через це доктор філософії отримує таку ж надбавку як і кандидат наук, а не як доктор наук. Доктор філософії – це також останній, **третій рівень вищої освіти** (після магістра).

Про заступників деканів та заступників завідувачів кафедр у ЗВО

У ЗВО заступник декана та заступник завідувача кафедрою – це не посади, як може здатися на перший погляд. Це всього лише назва роботи, за яку працівник отримує доплату до посадового окладу. Для заступників деканів – до 30%. Щодо заступників завідувачів кафедр, то це, як правило, до 25%. Всі ці % устанавлюються внутрішніми документами ЗВО (додатках до колективного договору тощо). При цьому такий заступник залишається працювати на займаній посаді доцента, професора, викладача чи іншій.

Принаймні так у переважній більшості державних ЗВО. Як правило, такі заступники також отримують менше педагогічне (аудиторне) навантаження.

Погодинна оплата праці викладачів ЗВО (заклад вищої освіти) 2022

Погодинна оплата (вона ж – “погодинка”) здійснюється на основі цивільно-правового договору. Це досить зручна форма оплати, яка не потребує проведення конкурсу на заміщення посад тощо й наявності вакантних ставок на кафедрах. Причини застосування погодинної оплати в ЗВО можуть бути різні:

- залучення сторонніх викладачів (зовнішніх сумісників);
- оплата роботи лікарів-консультантів у медичних ЗВО;
- **оплата внутрішнім сумісникам.** така оплата найкраще підходить для оплати певних курсів, додаткових занять зі студентами, прийняття академічної заборгованості від тих студентів, які вже використали “безкоштовний” ліміт перездач, оплати роботи сторонніх членів ДЕК (державної екзаменаційної комісії).

Типовим прикладом “погодинки” є робота професора (чи доцента) університету, який працює:

- на 1 ставку – за основним своїм навантаженням по кафедрі, наприклад за 5-річним контрактом;
- 0,5 ставки – за внутрішнім сумісництвом за контрактом на 10 місяців (або звичайним строковим трудовим договором);
- 120 год/рік – за погодинкою читає курс перепідготовки колишніх учасників АТО/ООС на спеціальній грантовій програмі при університеті.

Погодинна оплата праці у ЗВО встановлена Додатком 16 Наказу № 557 як % до посадового окладу працівника 1-го тарифного розряду. Значення погодинки наведено нижче.

СТАВКИ ПОГОДИННОЇ ОПЛАТИ У ВИКЛАДАЧІВ ЗВО 2023*			
аудиторія (контингент, для якого проводяться заняття)	учні шкіл, професійно-технічних закладів освіти, гімназій, ліцеїв, технікумів, студенти коледжів, слухачі, робітники та працівники, які займають посади, що потребують дипломів	студенти університетів, академій, інститутів	аспіранти, слухачі курсів, які займають посади, що потребують дипломів спеціаліста або магістра

	молодшого бакалавра та бакалавра		
для викладача без ступеня та звання			
% до посадового окладу 1-го тарифного розряду ЄТС	2,85	4,55	5,7
січень-вересень, грн	82,45	131,63	164,90
жовтень-грудень, грн	84,99	135,68	169,97
для доцента або кандидата наук			
% до посадового окладу 1-го тарифного розряду ЄТС	3,4	5,7	6,82
січень-вересень, грн	98,36	164,90	197,30
жовтень-грудень, грн	101,39	169,97	203,37
для доктора наук			
% до посадового окладу 1-го тарифного розряду ЄТС	3,99	7,39	8,53
січень-вересень, грн	115,43	213,79	246,77
жовтень-грудень, грн	118,98	220,37	254,36
для професора			
% до посадового окладу 1-го тарифного розряду ЄТС	5,04	9,35	10,78
січень-вересень, грн	145,81	270,50	311,87
жовтень-грудень, грн	150,29	278,82	321,46

* складено за Додатком 16 з Наказу № 557. Однак дана таблиця адаптована під вимоги сучасного Закону про вищу освіту (Закон №), у якому вже немає вищих навчальних закладів I-II та III-IV акредитації

На підставі Закону № 2352-IX від 01.07.2022 (набрання чинності 19.07.2022) «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин» відредаговано статтю 102-1 КЗпП України «Оплата праці за сумісництвом».

Редакція статті до 19.07.2022 передбачала, що умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ, організацій визначаються Кабінетом Міністрів України.

З 01.07.2022 стаття 102-1 КЗпП України в редакції «Сумісництвом вважається виконання працівником, крім основної, іншої оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому самому або іншому підприємстві, в установі, організації або у роботодавця - фізичної особи.

Працівники, які працюють за сумісництвом, одержують заробітну плату за фактично виконану роботу» просто визначає, що таке сумісництво та як оплачується робота за сумісництвом, а посилання на порядок регулювання Кабінетом Міністрів України сумісництва працівників державних підприємств, установ, організацій виключено.

З врахуванням внесених змін до ст. 102-1 КЗпП України Кабінет Міністрів України Постановою від 22.11.2022 року № 1306 (набрала чинності 25.11.2022 року) затвердив перелік постанов Кабінету Міністрів України з питань роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій, що втратили чинність»

Втратили чинність такі постанови Кабінету Міністрів України:

- від 03.04.1993 № 245 «Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій»;
- 04.03.2015 № 81 «Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій, які переміщуються з районів проведення антитерористичної операції».
- Пункт 6 постанови Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 31 серпня 1996 р. № 1033 «Про заходи щодо залучення додаткових надходжень до бюджету та підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів для забезпечення фінансування соціальних виплат населенню».

Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1047-Р від 22 листопада 2022 року скасовано наказ Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства фінансів України від 28 червня 1993 року № 43 «Про затвердження Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій».

А тому, у зв'язку із скасуванням наказу Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства фінансів України від 28 червня 1993 року № 43 «Про затвердження Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій», який передбачав Перелік робіт які не є сумісництвом, зокрема п. 3 якого передбачав, що не є сумісництвом педагогічна робота з погодинною оплатою праці в обсязі не більше як 240 годин на рік, а останнім абзацом пункту 12 Переліку встановлювалось, що виконання робіт, зазначених у пунктах 2-7, допускається в робочий час з дозволу керівника державного підприємства, установи, організації без утримання заробітної плати, дозволялось займатися викладацькою роботою в основний робочий час в обсязі не більше 240 годин на рік з погодинною оплатою праці, якщо дозвіл на таку роботу надав керівник відповідного органу, фактично, з моменту скасуванням наказу Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства фінансів України від 28 червня 1993 року № 43 «Про затвердження Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій» є **нелегітимною викладацька в робочий час.**

А тому, робота з закладах вищої освіти з погодинною оплатою праці має виконуватись поза основним робочим часом.

Разом з тим, скасуванням постанови Кабінету Міністрів України від 03.04.1993 № 245 «Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій» та наказу Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства фінансів України від 28 червня 1993 року № 43 «Про затвердження Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій» знято обмеження щодо роботи по сукупності за основним місцем роботи і за сумісництвом не більше 1,5 ставки для працівників, оплата праці яких фінансується із державного і місцевого бюджетів.

Як визначити кількість ставок викладача університету

Кількість ставок залежить від навантаження в годинах викладача та його посади. Так, на 1 ставку:

- максимальне навчальне навантаження – 600 год. на навчальний рік (ст. 56 Закону № 1556). До нього зокрема включається читання лекцій, ведення практичних (лабораторних) занять, курсові, дипломні роботи, консультації, прийняття іспитів, заліків, участь у роботі екзаменаційних комісій. Навантаження викладачів різняться. Зазвичай, доцент ≈ 590 год, професор ≈ 540 год, асистент (викладач, старший викладач) – 600 год;
- загальне навантаження викладача, як правило, **1548 год** на навчальний рік (навчальна робота + методична робота + наукова робота + організаційна робота). У позанавчальну роботу (т. зв. “друга половина дня”) входить підготовка до лекцій, практичних (лабораторних) занять, підготовка підручників, методичних вказівок, написання наукових статей, участь у конференціях, кураторство, участь у засіданнях кафедри тощо. Наприклад, доцент з навантаженням 590 год має виконати 590 год навчальної роботи та 958 год позанавчальної роботи (= 1548 – 590). Цікаво, що у професора або завідувача кафедри теж 1548 год, але співвідношення навчальна робота/друга половина дня інше. Наприклад, 560 год/988 годин.

Щодо цифри **1548 годин** загального річного навантаження викладача додамо, що вона з’явилася з уже [недіючих нормативних документів](#) МОН. На сьогодні законодавчо цифра 1548 нічим не регламентована й університети в межах своїх повноважень можуть дещо змінити у цьому питанні. При цьому багато закладів вищої освіти дотримуються саме цифри 1548 год як орієнтир. Цифра 1548 год взагалі означає 43 робочих тижні (≈ 10 місяців) по 36 год кожний. Нагадуємо, що для науково-педагогічних працівників це нормативна тривалість робочого тижня. Таким чином, у залежності від року, 5-денки чи 6-денки загальна кількість годин у робочому році має дещо відрізнятись при більш точному підрахунку.

Щодо другої половини дня у закладах вищої освіти розробляються норми часу для списання навантаження. Наприклад, написання наукової статті може тягнути 80 годин, методичних вказівок – 40 год/1 друкований аркуш, підготовка до лекцій 2 години/лекція і т.д. Якихось загальних нормативів “для всіх” немає і заклади вирішують це питання самостійно.

Робочий тиждень викладача ЗВО триває 36 год.

Дотримання вищенаведених цифр безпосередньо впливає на оплату праці.

Приклади нарахування зарплати викладачам закладів вищої освіти.

Розглянемо найбільш типові приклади нарахування зарплати викладачам ЗВО.

Приклад 1. Розрахунок кількості ставок викладача

Доцент закладу вищої освіти (за внутрішнім положенням ЗВО 1 ставка = 590 год) працює на 1,25 ставки. Отже, він повинен мати 737,50 год навчального навантаження ($= 590 \times 1,25$). Однак за рік він має виконати роботи на 1935 год ($= 1548 \times 1,25$).

Якщо доцент має лише 710 год, то виходить, що він працює на 1,2 ставки ($= 710 / 590$). У лютому 2023 року йому має бути нараховано за окладом $10982,34 \times 1,2 = 13178,81$ грн. Відзвітуватися йому треба буде про 1857,60 год ($= 1548 \times 1,2$).

Приклад 2. Зарплата асистента

Асистент закладу вищої освіти зазвичай не має вченого звання, наукового ступеню та має незначний стаж. Якщо стаж до 3-х років, то доплат не буде. Оклад у лютому 2023 року 8958,81 грн. ПДФО + військовий збір = 18% + 1,5% = 19,5%. Отже зарплата “чистими” асистента університету становитиме:

$$8958,81 \times (1 - 0,195) = 8958,81 \times 0,805 = 7211,84 \text{ грн.}$$

Приклад 3. Зарплата доцента (1 ставка)

Доцент має стаж 12 років, науковий ступінь кандидата наук та вчене звання доцента. Зарплата у лютому 2023 року буде:

- 10982,34 – посадовий оклад;
- 1647,35 грн – доплата за науковий ступінь (кандидат наук, $= 10982,34 \times 0,15$);
- 2745,59 грн – доплата за вчене звання (доцент, $= 10982,34 \times 0,25$);
- 2196,47 грн – доплата за стаж (більше 10 років, $= 10982,34 \times 0,2$).

Усього: 17571,75 грн. “Чистими”: $17571,75 \times 0,805 = 14145,26$ грн.

Загальна сума доплат і надбавок для такого доцента становить 60% ($= 15\% + 25\% + 20\%$).

Приклад 4. Зарплата доцента (1,5 ставки)

Для доцента з прикладу 3, який має більше навантаження, у такому разі для лютого 2023 року вийде:

- зарплата без вирахування податків: 26357,63 грн ($= 17571,75 \times 1,5$);
- зарплата “чистими”: 21217,89 грн ($= 26357,63 \times 0,805$).

Приклад 5. Зарплата доцента (1,5 ставки + погодинка)

Якщо доцент з прикладу 4 ще й відпрацював 12 годин на основі погодинки, приймаючи академічну заборгованість у студентів магістратури (поза основним робочим часом), то його зарплата для лютого 2023 року становитиме:

- зарплата без вирахування податків: $26357,63 \text{ грн} + 164,90 \times 12 = 28336,43$ грн;
- зарплата “чистими”: $22810,83 \text{ грн} (= 28336,43 \times 0,805)$.

Приклад 6. Зарплата професора (1 ставка)

Для професора зі стажем 25 років, який має ступінь доктора наук і вчене звання професора, матимемо для лютого 2023 року:

- 11689,41 грн – оклад;
- 2337,88 грн – доплата за науковий ступінь (доктор наук, = 11689,41×0,20);
- 3857,51 грн – доплата за вчене звання (професор, = 11689,41 ×0,33);
- 3506,82 грн – доплата за стаж (більше 20 років, = 11689,41×0,3).

Усього: 21391,62 грн. “Чистими”: 17220,25 грн (=21391,62 × 0,805).

Загальна сума доплат і надбавок професора становить 83% (= 20% + 33% + 30%).

Підвищення зарплат вчителів відбудеться після війни

Підвищення заробітної плати вчителів має стати одним з головних завдань в освітній сфері після завершення війни.

Про це сказав голова комітету Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій Сергій Бабак в інтерв'ю агентству «Інтерфакс-Україна».

За його словами, наразі підвищення рівня заробітних плат для вчителів є ускладненим через те, що всі доходи бюджету спрямовуються на ЗСУ, а соціальні виплати фінансують міжнародні донори, допомога яких вже вимірюється десятками мільярдів доларів.

«Що стосується зарплат педагогів. Найбільше я хочу, щоб у них піднялася зарплата, і найбільше цього хоче і президент. Підняття зарплат педагогам було заплановано в перший рік COVID-19. Але в той момент зрозуміли, що потрібно втримати в країні медичних працівників, щоб вони не поїхали за кордон, бо їм одразу пропонували у Східній Європі дуже привабливі заробітні плати. Тому була необхідність медикам терміново підняти зарплати і домовитися, що наступного року щонайменше до такого самого рівня піднімаємо зарплати педагогам. Та, на жаль, сталася повномасштабна війна, яка знищила всі плани. Але це буде перше, що буде зроблено після війни – підвищення зарплати педагогам», – наголосив Бабак.

Голова комітету також зауважив, що до завершення війни здійснити підвищення заробітних плат українських вчителів буде неможливо.

«Нам наші партнери скажуть: «За всієї поваги, ми намагаємося вам допомагати, суми вимірюються десятками мільярдів доларів, а ви хочете нам ще докинути мільярд?» Ну, або ж брати борг. Це найпростіший популістський вихід: підняти зараз зарплати, взяти в борг гроші, щоб наші діти потім їх віддавали. Ми не можемо собі цього дозволити і не хочемо цього робити», – підкреслив голова комітету Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

№ 1/385-23 від 10 січня 2023 року

Обласні, Київська міська військові
адміністрації
Засновники закладів освіти, що
фінансуються за рахунок освітньої
субвенції

Про розрахунок обсягу освітньої субвенції на 2023 рік

Міністерство освіти і науки України повідомляє, що 30 грудня 2022 року прийнято постанову КМУ № 1472 «Деякі питання розподілу обсягу освітньої субвенції на 2023 рік». Вказано постановою КМУ затверджено розподіл освітньої субвенції між місцевими бюджетами та внесені зміни до Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 6 «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам», та Формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1088 «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами». Вищезазначена постанова КМУ знаходиться за посиланням: <https://cutt.ly/k2poUq2>.

Міністерство освіти і науки України надає до відома та врахування в роботі фінальні розрахунки обсягів освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на 2023 рік (simulator 2023_30.12.22.xlsx).

Міністерство освіти і науки України за підтримки шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» (SALAR International) підготувало інформаційні довідки щодо розрахунку обсягів освітньої субвенції для обласних бюджетів та бюджетів територіальних громад на 2023 рік. Фінальні розрахунки та інформаційні довідки розміщені на вебсайті міністерства за посиланням: <https://cutt.ly/32zCScn>.

Інформаційні довідки призначені для кращого розуміння особливостей розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами та можуть бути одним із основних джерел інформації для засновників закладів освіти в процесі аналізу ефективності мережі закладів та прийняття управлінських рішень щодо її оптимізації.

Наразі Інформаційна довідка щодо розрахунку освітньої субвенції для кожного місцевого бюджету містить:

- базову інформацію про засновника та огляд розподілу освітньої субвенції, включаючи історію розподілу з 2019 року (або з моменту створення територіальної громади);
- підсумки розподілу освітньої субвенції та детальний розрахунок обсягу освітньої субвенції на 2023 рік згідно з формулою розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1088 «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами» (зі змінами). Згодом Інформаційна довідка щодо розрахунку освітньої субвенції для кожного місцевого бюджету буде доповнена графічною інформацією щодо розподілу освітньої субвенції, що дозволить порівняти динаміку зміни окремих параметрів, та переліком закладів загальної середньої освіти (без врахування приватних, спеціальних та вечірніх ЗЗСО).

Зауважимо, що джерелом даних для розподілу обсягу освітньої субвенції на 2023 рік є персональні дані здобувачів освіти, подані безпосередньо закладами освіти в програмно-апаратному комплексі «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (ПАК «АІКОМ»). У разі виявлення в Інформаційних довідках помилкових чи застарілих

даних, рекомендуємо засновникам актуалізувати дані в ПАК «АІКОМ», адже повна та достовірна інформація про заклади загальної середньої освіти є дуже важливою для формування освітньої політики в умовах децентралізації та значної міграції здобувачів освіти у зв'язку з воєнними діями. Наразі триває робота з доопрацювання функціоналу ПАК «АІКОМ», в тому числі, щодо статусів записів про учнів. Про особливості роботи з базою персональних даних учнів протягом 2023 року буде повідомлено згодом.

Крім того, Міністерство освіти і науки України як головний розпорядник освітньої субвенції надає роз'яснення щодо особливостей розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами у 2023 році.

Підготовка розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами на 2023 рік проходила в дуже складних умовах війни, масових внутрішніх міграцій вчителів та учнів, пріоритетності підтримки безпекового сектору. Кількість учнів закладів загальної середньої освіти зменшилася на 5 % порівняно з вереснем 2021 року, а загальний обсяг коштів, виділених на освітню субвенцію з державного бюджету, зменшено на 20 % порівняно з 2022 бюджетним роком.

МОН було зобов'язане здійснити розподіл освітньої субвенції з урахуванням цих обмежень. З метою відстеження міграції учнів МОН вперше запровадило збір персональних даних всіх учнів закладів загальної середньої освіти, подібний до збору персональних даних про вчителів, що був запроваджений роком раніше.

МОН вирішило зберегти формулу розподілу освітньої субвенції, яка використовувалася з 2018 по 2022 роки, з наступними двома суттєвими змінами, які діятимуть лише у 2023 бюджетному році:

- додаткові години навчального плану на окремі предмети, факультативні курси, індивідуальні заняття тощо вилучено з державного фінансування. Це означає, що навчальні плани, які використовувались при розподілі освітньої субвенції, було скорочено;
- застосування коефіцієнту 0,9 для коригування обсягу субвенції, розрахованого за формулою розподілу освітньої субвенції, що діяла у минулому році.

Крім того, враховуючи нестабільний характер набору учнів до закладів загальної середньої освіти, який, імовірно, ще зміниться протягом 2022/2023 навчального року, оскільки Збройні Сили України звільняють більше окупованих територій, оцінка розрахункової наповнюваності класів на основі ситуації у вересні 2022 року не є об'єктивною. З цієї причини розрахункову наповнюваність класів для кожного засновника закладів загальної середньої освіти було збережено саме на тому значенні, що використовувалося при обчисленні обсягу освітньої субвенції на 2022 рік.

Далі детальніше про механізм розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами.

Відповідно до частини третьої статті 103² Бюджетного кодексу України освітня субвенція розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули, яка розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику в сфері освіти, та затверджується Кабінетом Міністрів України і має враховувати, зокрема, такі параметри:

1) кількість учнів закладів загальної середньої освіти, учнів, які здобувають повну загальну середню освіту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти державної та комунальної власності, студентів, які здобувають повну загальну середню освіту в закладах фахової передвищої освіти і коледжах державної та комунальної власності, у міській та сільській місцевості, гірських населених пунктах;

2) розрахункову наповнюваність класів;

3) навчальні плани.

Фактична кількість ставок педагогічних працівників чи фактичний фонд оплати праці педагогічних працівників не враховуються при розподілі освітньої субвенції між місцевими бюджетами.

Формування обсягів освітньої субвенції для місцевих бюджетів на 2023 рік здійснено відповідно до формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1088 «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами» (зі змінами внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2022 року № 1472 «Деякі питання розподілу обсягу освітньої субвенції на 2023 рік», далі – Формула).

Розподіл обсягу освітньої субвенції між місцевими бюджетами здійснюється також на підставі контингенту учнів усіх типів закладів загальної середньої освіти (обрахунок обсягу субвенції на 2023 рік вперше здійснено на підставі персональних даних учнів, поданих закладами загальної середньої освіти в програмно-апаратному комплексі «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (ПАК «АІКОМ»)) та з урахуванням об'єктивних параметрів щільності учнів і відсотка населення, що проживає у сільській місцевості, станом на 2022 рік.

Для обчислення кількості ставок вчителів закладів загальної середньої освіти застосовується показник *розрахункової наповнюваності класів* – середнього рівня наповнюваності класів закладів загальної середньої освіти відповідної територіальної громади (або середній рівень наповнюваності класів закладів загальної середньої освіти, фінансування яких здійснюється з відповідного обласного бюджету) за умови раціональної організації шкільної мережі.

Для усіх територіальних громад розрахункова наповнюваність класів зазвичай визначається залежно від щільності учнів та відсотка населення, що проживає в сільській місцевості. Проте, зважаючи на військові дії, у 2023 році для бюджетів територіальних громад застосовується розрахункова наповнюваність класів учнями групи I, визначена для них на 2022 бюджетний рік.

Довідково: учні групи I - учні, які здобувають загальну середню освіту у початкових школах, гімназіях, ліцеях, закладах спеціалізованої освіти (мистецьких, спортивних, військових (військово-морських, військово-спортивних), наукових ліцеях, ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою), крім учнів спеціальних класів та класів з вечірньою формою здобуття освіти у таких закладах.

Визначення розрахункової наповнюваності класів для інших груп залишилося без змін.

Розрахункова наповнюваність класів учнями закладів загальної середньої освіти для обласних бюджетів становить 20; для бюджету м. Києва та всіх приватних закладів загальної середньої освіти – 27,5.

Для інших груп учнів та студентів розрахункова наповнюваність становить:

- класів учнями, які здобувають загальну середню освіту у спеціальних школах, спеціальних класах закладів загальної середньої освіти, виховних груп учнями спеціальних шкіл, крім учнів, що приходять на навчання, – 9;
- класів учнями, які здобувають загальну середню освіту у навчально-реабілітаційних центрах, виховних груп учнями навчально-реабілітаційних центрів, крім учнів, що приходять на навчання, – 6;
- класів учнями, які здобувають загальну середню освіту у класах (групах) з вечірньою формою навчання закладів загальної середньої освіти – 16;

- виховних груп учнями гімназій та ліцеїв, у складі яких є інтернати з частковим або повним утриманням учнів, закладів спеціалізованої освіти (мистецьких, спортивних, військових (військово-морських, військовоспортивних), наукових ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою), дитячих будинків, крім учнів, що приходять на навчання, – 20;
- груп учнями, які здобувають повну загальну середню освіту у закладах професійної (професійно-технічної) освіти державної або комунальної власності, – 26;
- груп студентами, які навчаються за державним та регіональним замовленням і здобувають повну загальну середню освіту у закладах фахової передвищої освіти і коледжах державної власності, що мають статус окремих юридичних осіб та згідно із Законом України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» (додаток 10) передані для фінансового забезпечення з місцевих бюджетів, та комунальної власності, – 23.

Показник *середнього (розрахункового) розміру заробітної плати з нарахуваннями на 2023 рік* складає: 204,82 тис. грн – для вчителів закладів загальної середньої освіти, 267,89 тис. грн – для керівників закладів та установ освіти, 179,43 тис. грн – для асистентів вчителів в інклюзивних класах, 238,49 тис. грн – для педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів, 74,41 тис. грн – для вчителів закладів загальної середньої освіти, яким (в яких) оголошено простій. У структурі середньої розрахункової заробітної плати враховано всі обов'язкові доплати та надбавки, передбачені чинним законодавством, зокрема надбавку за престижність педагогічної праці у розмірі 25%, допомогу на оздоровлення та щорічну грошову винагороду у розмірі місячного посадового окладу.

Обсяг субвенції на оплату праці з нарахуваннями директорів шкіл, їх заступників та інших педагогічних працівників, що не проводять уроки, обчислюється за допомогою відповідного коефіцієнта приведення. *Коефіцієнт приведення кількості ставок педагогічного персоналу (крім учителів)*, що застосовано при розподілі освітньої субвенції між місцевими бюджетами, у 2023 році не змінено і наведено у таблиці:

Відсоток сільського населення	Коефіцієнт приведення кількості ставок педагогічного персоналу (крім учителів)
Від 0 до 20	0,23
Від 20 до 40	0,33
Від 40 до 60	0,43
Від 60 до 80	0,48
Від 80 до 100	0,53

Для обласних бюджетів, бюджету м. Києва, приватних закладів загальної середньої освіти коефіцієнт приведення кількості ставок педагогічного персоналу (крім учителів) у 2023 році становить 0,23.

Обсяг субвенції на оплату праці з нарахуваннями педагогічного персоналу (крім учителів) обчислюється шляхом множення кількості учнів на відповідний коефіцієнт приведення, що в свою чергу множиться на фінансовий норматив бюджетної забезпеченості, який на 2023 рік складає 9 517 гривень.

Коефіцієнт приведення кількості ставок педагогічного персоналу (крім учителів) є більшим для громад із високою часткою сільського населення, адже в мережі таких громад має функціонувати більша кількість закладів загальної середньої освіти, як правило, з меншою кількістю учнів, що зумовлює необхідність утримання більшої (відносно кількості учнів)

кількості ставок директорів, заступників директорів та інших посад педагогічних працівників, що вводяться до штату кожного закладу.

Крім того, до розрахунку субвенції включається кількість ставок педагогічних працівників при поділі класів на групи та надбавка для закладів, які розташовані в гірській місцевості, в обсязі 25%. Детальні розрахунки цих складових освітньої субвенції наведені в інформаційних довідках.

Навчальний план – середня кількість академічних годин на тиждень, що передбачена типовими навчальними планами для відповідних типів закладів загальної середньої освіти. У 2023 році обсяг освітньої субвенції для всіх місцевих бюджетів **визначається без урахування додаткових годин навчального плану для учнів групи І на окремі предмети, факультативні курси, індивідуальні заняття тощо.** Таким чином, навчальний план, що застосовано при розподілі освітньої субвенції між місцевими бюджетами у 2023 році, наведено у таблиці:

Тип закладу	Навчальний план, годин		
	Початкова освіта	Базова середня освіта	Профільна середня освіта
Заклади загальної середньої освіти	23	32,7	35,5
Спеціальні школи та навчально-реабілітаційні центри	36	36	36
Класи з вечірньою формою навчання	23		
Заклади професійної (професійно-технічної) освіти (в частині здобуття повної загальної середньої освіти)	28		
Заклади фахової передвищої освіти і коледжі (в частині здобуття повної загальної середньої освіти)	30		

Варто зауважити, що у 2023 році до обсягу освітньої субвенції для всіх місцевих бюджетів (без урахування обсягів освітньої субвенції обласним бюджетам, передбачених на оплату простою) застосовується коефіцієнт 0,9. Така норма є вимушеним тимчасовим заходом, адже під час війни фінансові ресурси державного бюджету є вкрай обмеженими, а пріоритетом є оборона держави.

Для місцевих бюджетів, заклади загальної середньої освіти яких провадять освітній процес та надали персональні дані учнів, обсяг освітньої субвенції визначено за Формулою, описаною вище. Для місцевих бюджетів, в яких закладам загальної середньої освіти оголошено простій у зв'язку із окупацією чи веденням активних бойових дій, кошти для оплати простою, передбачені в обласному бюджеті.

Освітня субвенція в частині оплати простою, що передбачається в обласних бюджетах, дорівнює добутку 2/3 посадового окладу вчителя вищої категорії з підвищенням (підвищення на 10 % відповідно до постанови КМУ від 11.01.2018 № 22 «Про підвищення оплати праці педагогічних працівників») та кількості педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, яким (в яких) оголошено простій в області, збільшений на 22 відсотки нарахування єдиного соціального внеску на фонд заробітної плати. До розрахунку враховувалася кількість

педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, яким (в яких) оголошено простій в області, за даними ОВА.

Нагадуємо, що відповідно до постанови КМУ від 07.03.2022 № 221 «Деякі питання оплати праці працівників державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, що фінансуються або дотуються з бюджету, в умовах воєнного стану» керівникам державних органів, підприємств, установ та організацій, що фінансуються або дотуються з бюджету, надано право до припинення чи скасування воєнного стану в Україні в межах фонду заробітної плати, передбаченого у кошторисі, самостійно визначати розмір оплати часу простою працівників, але не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові тарифного розряду (посадового окладу).

При цьому ОВА мають щомісяця здійснювати фінансування вказаних видатків відповідно до фактичної кількості педпрацівників, яким оголошено простій, та встановлених їм посадових окладів (ставок заробітної плати) згідно з тарифними розрядами і з передбаченими для них підвищеннями, як це зазначено у постанові КМУ від 30.12.2022 № 1472 «Деякі питання розподілу обсягу освітньої субвенції на 2023 рік». Територіальні громади, в яких є заклади загальної середньої освіти на простой, повинні будуть звертатися до ОВА за цими коштами, підтверджуючи щомісяця фактичну кількість вчителів, яким оголошено простій.

Освітня субвенція для оплати простою для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти не передбачена.

Відповідно до пункту 8 Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6 (із змінами), засновники самостійно здійснюють розподіл освітньої субвенції між відповідними закладами та установами освіти для забезпечення в повному обсязі обов'язкових виплат на оплату праці з нарахуваннями педагогічним працівникам. Засновники не зобов'язані застосовувати Формулу для розподілу обсягу освітньої субвенції між закладами освіти та можуть здійснювати перерозподіл субвенції, що обрахована за окремими складовими Формули.

Слід зазначити, що у випадку, якщо фактична (середня) наповнюваність класів є меншою за розрахункову (нормативну) наповнюваність класів чи в разі утримання малокомплектних закладів, різниця в кількості ставок педагогічних працівників має покриватися за рахунок власних доходів місцевого бюджету.

Нагадуємо, що згідно з пунктом 6 Порядку та умов за рахунок субвенції не здійснюється фінансування закладів загальної середньої освіти (крім закладів початкової школи та приватних закладів загальної середньої освіти), кількість учнів в яких становить менше 25 осіб.

У 2023 році територіальні громади мають продовжувати аналізувати ефективність діючої шкільної мережі та приймати управлінські рішення щодо формування оптимальної мережі закладів загальної середньої освіти, що буде якнайкраще забезпечувати освітні потреби учнів, які здобувають загальну середню освіту на всіх її рівнях, у тому числі, шляхом утворення опорних закладів освіти з кількістю учнів (без урахування їх кількості у філіях) не менш як 200 осіб. Для організації підвезення учнів та педагогічних працівників, в першу чергу, до опорних закладів освіти, у Державному бюджеті на 2023 рік передбачено 1,0 млрд гривень на придбання шкільних автобусів, у тому числі обладнаних місцями для дітей з особливими освітніми потребами.

Процес оптимізації мережі доцільно розпочати з аналізу затверджених штатних розписів закладів освіти та перевірки обчислення фактичної кількості ставок педагогічних працівників,

що утримуються за рахунок освітньої субвенції. Ставки педагогічних працівників, введення яких не передбачено чинним законодавством або не є обов'язковим, можуть фінансуватися виключно за рахунок власних доходів місцевих бюджетів.

Пунктом 2 частини першої статті 89 Бюджетного кодексу України передбачено, що видатки на загальну середню освіту належать до видатків, що здійснюються з бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад.

Крім того, відповідно до Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 6 (із змінами), відповідні місцеві ради мають право додатково понад обсяги субвенції планувати та здійснювати з місцевих бюджетів оплату поточних та капітальних видатків закладів та установ освіти, що визначені у статті 103² Бюджетного кодексу України.

Відповідно до частини першої статті 51 Бюджетного кодексу України керівники бюджетних установ утримують чисельність працівників та здійснюють фактичні видатки на заробітну плату, включаючи видатки на премії та інші види заохочень чи винагород, матеріальну допомогу, лише в межах бюджетних асигнувань на заробітну плату, затверджених для бюджетних установ у кошторисах.

Відповідно до частини четвертої статті 77 Бюджетного кодексу України Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні, міські, районні, селищні, сільські ради при затвердженні відповідних бюджетів враховують у першочерговому порядку потребу в коштах на оплату праці працівників бюджетних установ відповідно до встановлених законодавством України умов оплати праці та розміру мінімальної заробітної плати.

Отже, в черговий раз наполягаємо на неухильному виконанні статей 51 та 77 Бюджетного кодексу України при затвердженні місцевих бюджетів та просимо у повному обсязі забезпечити видатки на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників відповідно до чинного законодавства, у тому числі, в разі необхідності, за рахунок власних доходів місцевого бюджету.

Перерозподіл обсягу освітньої субвенції протягом бюджетного року за рішенням Кабінету Міністрів України може бути здійснено виключно з об'єктивних причин, які не враховані у формулі розподілу освітньої субвенції, зокрема помилково врахований контингент учнів, суттєва міграція учнів тощо.

Перевищення фактичної кількості ставок над розрахунковою чи збільшення надбавки за престижність педагогічної праці не є підставою для здійснення перерозподілу освітньої субвенції.

У разі виявлення помилок у вихідних даних, що використовуються при розподілі освітньої субвенції, рекомендуємо кожному закладу освіти невідкладно здійснити відповідні коригування персональних даних учнів в програмно-апаратному комплексі «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (ПАК «АІКОМ»).

Наголошуємо на критичній необхідності підтримування бази з персональними даними учнів в актуальному стані протягом усього року. Це дозволить МОН оперативного відслідковувати міграції учнів і за потреби здійснювати перерозподіл освітньої субвенції. Перерозподіл освітньої субвенції можливий тільки на основі персональних даних учнів.

Також нагадуємо, що відповідно до статті 32 Закону України «Про Державний бюджет на 2023 рік» залишки освітньої субвенції, які утворилися на кінець 2022 року, автоматично спрямовані до спеціального фонду МОН. Далі ці кошти будуть розподілені на різні потреби. Передусім на оплату праці педагогічним працівникам та погашення кредиторської заборгованості, що утворилася у 2022 році.

За рахунок залишків освітньої субвенції також фінансуватимуться територіальні громади, які будуть звільнені від російських окупантів та відновлять освітній процес.

Просимо обласні військові адміністрації сприяти у поширенні цього листа та інформаційних довідок щодо розрахунку обсягів освітньої субвенції на 2023 рік серед територіальних громад області.

Також, просимо обласні та Київську міську військові адміністрації надати дані посадових осіб області / міста Києва, відповідальних за освітню субвенцію, за посиланням: <https://cutt.ly/d05DBFz> з метою подальшого створення групи в Telegram задля оперативної комунікації.

Заступник Міністра

Світлана Даниленко

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

№ 1/1274-23 від 27 січня 2023 року

Департаменти (управління) освіти і науки
обласних, Київської міської державних
(військово-цивільних) адміністрацій
Заклади професійної (професійно-технічної) та
фахової передвищої освіти

Про право працівників закладів освіти займатися викладацькою діяльністю в своєму закладі освіти

До Міністерства освіти і науки України звертаються працівники закладів освіти щодо роз'яснення стосовно права працівників закладів освіти, які за основною посадою у закладі отримують повний посадовий оклад (ставку), займатися викладацькою діяльністю у цьому ж закладі освіти у свій робочий час за основною посадою згідно з пунктом 91 Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15.04.1993 № 102.

Відповідно до пункту 91 Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15.04.1993 № 102 (далі - Інструкція № 102), керівним працівникам закладів освіти **надано право вести викладацьку роботу чи заняття з гуртками в цьому закладі**, але не більше 9 годин та тиждень (360 годин на рік), якщо вони по основній посаді отримують повний посадовий оклад (ставку). Також іншим працівникам закладів освіти надано право вести викладацьку роботу чи заняття з гуртками в цьому закладі, але в середньому не більше 12 годин на тиждень (480 годин на рік), якщо вони по основній посаді отримують повний посадовий оклад (ставку).

Названим працівникам за норму годин, визначену в цьому пункті, оплата проводиться понад основний посадовий оклад (ставку) у порядку, передбаченому відповідно для вчителів, викладачів та керівників гуртків (за тарифікацією). За години викладацької роботи чи занять з гуртками, виконані, як виняток, у зв'язку з виробничою необхідністю понад норму, зазначену в цьому пункті, провадиться погодинна оплата за фактичну кількість годин, але не більше 240 годин на рік.

Виконання викладацької чи гурткової роботи, в межах визначених пунктом 91 Інструкції № 102, дозволено керівним та іншим працівникам закладів освіти у цьому ж закладі освіти в межах свого робочого часу за основною посадою, тому така викладацька чи гурткова робота не є сумісництвом.

Зазначасмо, що Інструкція № 102 на сьогодні чинна і застосовується з 1 вересня 2005 року в частині, що не суперечить умовам оплати праці, визначеним наказом Міністерства освіти і науки України від 26.09.2005 № 557.

З огляду на зазначене, ухвалення постанови Кабінету Міністрів України від 22.11.2022 № 1306 та розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.11.2022 № 1047-р, відповідно до яких втратили чинність постанова Кабінету Міністрів України від 03.04.1993 № 245 «Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій» та наказ Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства фінансів України від 28.06.1993 № 43 «Про затвердження Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій», **не обмежує право на здійснення відповідними працівниками закладів освіти робіт, передбачених пунктом 91 Інструкції № 102.**

Щодо залучення працівників інших закладів, установ, підприємств та організацій до педагогічної (викладацької) роботи у заклади освіти, виконання якої відповідно до переліку робіт, що не є сумісництвом (наказ № 43), допускалося в робочий час з дозволу керівника

підприємства, установи, організації без утримання заробітної плати (зокрема педагогічну роботу з погодинною оплатою праці в обсязі не більше 240 годин на рік), то таке право втрачено із скасуванням зазначених вище нормативних актів щодо сумісництва.

Враховуючи, що зазначені нормативні акти використовувалися не лише в освітній галузі, а стосувалися працівників усієї бюджетної сфери, Міністерство освіти і науки звернулося до Міністерства економіки, яке є головним органом в системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері праці, зайнятості населення, трудових відносин, з необхідністю розробити проект рішення Кабінету Міністрів України, який би врегулював зазначене питання, дозволивши здійснювати окремі види викладацької (педагогічної) діяльності в певних обсягах і з погодинною оплатою в межах основного робочого часу.

На даний час, для продовження виконання такої педагогічної роботи у закладах освіти залученими працівниками з інших закладів, установ, підприємств та організацій (в обсязі не більше 240 годин на рік з погодинною оплатою праці), та оскільки така робота виконувалась з дозволу керівника підприємства, установи, організації за основним місцем роботи, рекомендуємо відкоригувати графіки роботи таких працівників за основним місцем роботи, керуючись нормами статті 60 Кодексу законів про працю України (застосування гнучкого графіку роботи), з метою надання можливості їм здійснювати викладацьку (педагогічну) діяльність за затвердженим у закладах освіти розкладом.

Заступник Міністра

Світлана Даниленко